

ยามสุดท้ายแห่งวันเพ็ญเดือนวิสาขะ ก็เสด็จดับขันธปรินิพพาน ครั้นรุ่งเช้า เมื่อข่าวการเสด็จปรินิพพานของพระพุทธองค์ทราบถึงพวกมัลลกษัตริย์และชาวเมืองกุสินาราแล้ว กษัตริย์ และประชาชนก็ได้พากันมานมัสการพระบรมพุทธรูปที่แสดงถึงความโศรกเศร้าอาลัยโดยทั่วหน้า ครั้น ล่วงไป 7 วันแล้ว จึงเชิญพระบรมศพไปประดิษฐาน ณ มกุฏพันธเจดีย์ เพื่อถวายพระเพลิงเมื่อพระมหากัสสปเถระ พร้อมด้วยบริวารมาถึง และที่ประชุมพร้อมแล้ว จึงได้พร้อมกันถวายพระเพลิงครั้ง ถวายพระเพลิงเสร็จแล้วพวกมัลลกษัตริย์เมืองกุสินาราก็ได้รวบรวมพระบรมสารีริกธาตุที่เหลืออัญเชิญไป ประดิษฐานไว้ ณ สัทธาการศาลาภายในพระนครเพื่อเป็นที่สักการบูชาสืบไป ต่อมาก็มีกษัตริย์และพราหมณ์ตามเมืองต่างๆ ได้มาขอพระบรมธาตุ กล่าวคือกษัตริย์เมืองราชคฤห์ เมืองเวสาลี เมืองกบิลพัสดุ์ เมืองอัลลคัปปะ เมืองรามคาม พราหมณ์ เมืองเวฐฐทีปะกะ และเมืองปาวา มัลลกษัตริย์ ก็แจกจ่ายถวายโดยทั่วกัน ส่วนโทณพราหมณ์เมืองกุสินารา ผู้ทำหน้าที่แบ่งพระบรมธาตุ ได้ทะนุถนอมดวงพระธาตุไว้เป็นสักการบูชา

แบบทดสอบ ก่อนและหลังการเรียนรู้ เรื่อง พุทธประวัติ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวเท่านั้น

1. คำว่า “สิทธัตถะ” มีความหมายว่าอย่างไร

ก. ผู้มีโภคะ	ข. ผู้มีความต้องการสำเร็จ
ค. ผู้มีความรู้	ง. ผู้มีความประพฤติดี
2. หลังจากเจ้าชายสิทธัตถะประสูติได้ 7 วัน มีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้น

ก. ขนานพระนาม	ข. พระมารดาสิ้นพระชนม์
ค. อลิตดาบสมาเยี่ยม	ง. ทำนายพระลักษณะ
3. ข้อใดมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด

ก. อดอาหาร – บำเพ็ญทุกรกิริยา	ข. ยืนด้วยขาข้างเดียว – บำเพ็ญโศกะ
ค. กลั่นลมหายใจ – บำเพ็ญเพียรทางจิต	ง. นั่งสมาธิบนตะปูแหลมคม – บำเพ็ญตบะ
4. ใครนำข่าวมรณภาพมาถวายพระสิทธัตถะก่อนที่พระองค์จะตรัสรู้

ก. นางวิสาขา	ข. นางสุชาดา
ค. โสถถียพราหมณ์	ง. อนาถบิณฑิกเศรษฐี
5. ใครเป็นผู้ถวายเครื่องบริหารแก่เจ้าชายสิทธัตถะ

ก. สหัมบดีพรหม	ข. พระอินทร์
ค. ฌฎิกการพรหม	ง. เนยถันนะ
6. สิ่งที่เจ้าชายสิทธัตถะทอดพระเนตรเห็นจนเป็นเหตุให้ตัดสินใจออกผนวชเรียกว่าอะไร

ก. มาร	ข. เทวทูต
ค. ความทุกข์	ง. สังเวชนียสถาน
7. เจ้าชายสิทธัตถะทรงอธิษฐาน พศบนบรพชิตที่ใด

ก. ริมฝั่งแม่น้ำนันทรวรา	ข. ริมฝั่งแม่น้ำคงคา
ค. ริมฝั่งน้ำอโนม	ง. ริมฝั่งแม่น้ำอโนม
8. ใครมีหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนาโดยตรง

ก. อุบาสก	ข. พระภิกษุ
ค. อุบาสิกา	ง. พระภิกษุณี
9. พุทธบริษัทกลุ่มใด ไม่มี การสืบทอดต่อมาถึงปัจจุบัน

ก. อุบาสก	ข. พระภิกษุ
ค. อุบาสิกา	ง. พระภิกษุณี

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบ โดยวิธีการหาค่าดัชนีจำแนก B (B-Index)

ชุดพุทธประวัติ

ข้อที่	อำนาจจำแนก (r)	การแปลผล	ข้อที่	ความยากง่าย (p)	การแปลผล
1	0.27	ใช้ได้	1	0.30	ค่อนข้างยาก
2	0.29	ใช้ได้	2	0.35	ค่อนข้างยาก
3	0.27	ใช้ได้	3	0.50	ปานกลาง
4	0.21	ใช้ได้	4	0.80	ค่อนข้างง่าย
5	0.25	ใช้ได้	5	0.38	ค่อนข้างยาก
6	0.39	ใช้ได้	6	0.43	ปานกลาง
7	0.21	ใช้ได้	7	0.40	ค่อนข้างยาก
8	0.21	ใช้ได้	8	0.80	ค่อนข้างง่าย
9	0.33	ใช้ได้	9	0.53	ปานกลาง
10	0.35	ใช้ได้	10	0.25	ค่อนข้างยาก
11	0.25	ใช้ได้	11	0.18	ยากมาก
12	0.21	ใช้ได้	12	0.20	ค่อนข้างยาก
13	0.25	ใช้ได้	13	0.38	ค่อนข้างยาก
14	0.21	ใช้ได้	14	0.40	ค่อนข้างยาก
15	0.44	ดี	15	0.33	ค่อนข้างยาก
16	0.35	ใช้ได้	16	0.45	ปานกลาง
17	0.32	ใช้ได้	17	0.40	ค่อนข้างยาก
18	0.37	ใช้ได้	18	0.70	ค่อนข้างง่าย
19	0.20	ใช้ได้	19	0.28	ค่อนข้างยาก
20	0.23	ใช้ได้	20	0.43	ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย = 10.37

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 3.27

ค่าความเชื่อมั่น = 0.72

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เวลา..... ชั่วโมง.....ผู้สอน

.....

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....

สาระสำคัญ

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ชาวพุทธนิยมประกอบพิธีกรรม มีการบูชาเพื่อระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นพิเศษ มีหลายวัน ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันอัฐมีบูชา นอกจากนี้ยังมีวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา และวันเทโวโรหณะ ซึ่งวันเหล่านี้แม้จะเป็นเรื่องของพระสงฆ์ที่จะต้องปฏิบัติโดยตรง แต่ชาวพุทธผู้เลื่อมใสศรัทธาก็ร่วมประกอบพิธีกรรมในวันดังกล่าวจนมีการปฏิบัติกันกลายเป็นประเพณีประจำปีด้วย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกประวัติและความสำคัญของวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้
2. อธิบายระเบียบพิธีเวียนเทียนและการปฏิบัติตนในวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอัฐมีบูชา และวันอาสาฬหบูชาได้
3. เข้าร่วมพิธีกรรมและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง เมื่อถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

เนื้อหาสาระ

1. การปฏิบัติตนและพิธีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
 - 1.1 วันวิสาขบูชา
 - 1.2 วันอาสาฬหบูชา
 - 1.3 วันมาฆบูชา
 - 1.4 วันอัฐมีบูชา
2. วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ เช่น
 - 2.1 วันธรรมสวนะ
 - 2.2 วันเข้าพรรษา
 - 2.3 วันออกพรรษา

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ผู้สอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยการสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยและนั่งสมาธิ
2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ผู้สอนแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นสอน

1. ผู้สอนนำภาพการประสูติ ตรัสรู้ ปรีชาญาณ และภาพการศึกษาเกี่ยวข้องกับวันสำคัญอื่นๆ มาให้นักเรียนดู แล้วสนทนาเหตุการณ์ในภาพแต่ละภาพ แล้วอธิบายความสำคัญวันนั้นๆ
2. ผู้สอนนำวีดิทัศน์การทำบุญเนื่องในสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันต่างๆมาให้นักเรียนดู

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน บันทึกลงในสมุด
2. ผู้สอนร่วมกับนักเรียนสรุปความหมาย ความสำคัญและการปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันต่างๆ และเกี่ยวกับวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา

สื่อการเรียนรู้

1. กิจกรรม ใบงาน
2. ภาพเกี่ยวกับการประสูติ ตรัสรู้ และปรีชาญาณ และภาพเกี่ยวกับการ โปรดปัญญาจักขีย์
3. วีดิทัศน์เกี่ยวกับการทำบุญเนื่องใน วันอัฐบูชา และเกี่ยวกับการทำบุญตักบาตรเทโว
4. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานพระพุทธศาสนา

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. วิธีวัด
 - สังเกตการทำงาน
 - สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
 - ทำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน
2. เครื่องมือวัด
 - แบบประเมินพฤติกรรมรายบุคคล
 - แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน

เนื้อหาสาระวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาโดยสังเขป

วันมาฆบูชา

"มาฆะ" เป็นชื่อของเดือน 3 มาฆบูชา นั้น ย่อมาจากคำว่า "มาฆบูรณมี" แปลว่าการบูชาพระในวันเพ็ญ เดือน 3 วันมาฆบูชาจึงตรงกับวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 3 แต่ถ้าปีใดมีเดือน อธิกมาส คือมีเดือน 8 สองครั้ง วันมาฆบูชา ก็จะเลื่อนไปเป็นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 เป็นวันสำคัญวันหนึ่งในวันพุทธศาสนา คือวันที่มีการประชุมสังฆสันนิบาตครั้งใหญ่ในพุทธศาสนาที่เรียกว่า "จาตุรงคสันนิบาต" และเป็นวันที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงโอวาทปฏิโมกข์ แก่พระสงฆ์สาวกเป็นครั้งแรก ณ เวฬุวันวิหาร กรุงราชคฤห์ เพื่อให้พระสงฆ์นำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อจะยังพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป กล่าว "จาตุรงคสันนิบาต" แยกศัพท์ได้ดังนี้ คือ "จาตุร" แปลว่า 4 "องค์" แปลว่า ส่วน "สันนิบาต" แปลว่า ประชุม ฉะนั้นจาตุรงคสันนิบาตจึงหมายความว่า "การประชุมด้วยองค์ 4" กล่าวคือมีเหตุการณ์พิเศษเกิดขึ้นพร้อมกันในวันนี้ คือ

1. พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า จำนวน 1,250 รูปมาประชุมพร้อมกันที่เวฬุวันวิหารในกรุงราชคฤห์โดยมิได้นัดหมาย
2. พระภิกษุสงฆ์เหล่านั้นล้วนเป็น "เอหิภิกขุอุปสัมปทา" เป็นผู้ที่ได้รับการอุปสมบทโดยตรงจากพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น
3. พระภิกษุสงฆ์ทุกคนที่ได้มาประชุมในครั้งนี้ ล้วนแต่เป็นผู้บรรลุพระอรหันต์
4. เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวงกำลังเสวยมาฆฤกษ์

การปฏิบัติตนสำหรับพุทธศาสนาในวันสำคัญนี้คือ การทำบุญ ตักบาตรในตอนเช้าหรือไม่ก็จัดหาอาหารคาวหวานไปทำบุญฟังเทศน์ที่วัด ตอนบ่ายๆ พระแสดงพระธรรมเทศนา ในตอนกลางคืน จะพากันนำดอกไม้ ธูปเทียน ไปที่วัดเพื่อชุมนุมกันทำพิธีเวียนเทียน รอบพระอุโบสถ พร้อมกับพระภิกษุสงฆ์โดยเจ้าอาวาสจะนำว่า นะโม 3 จบ จบแล้วกล่าวคำ ถวาย ดอกไม้ธูปเทียน ทุกคนว่าตาม จบแล้วเดิน เวียนขวาตลอดเวลาให้ระลึกถึง พระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ จนครบ 3 รอบ แล้วนำดอกไม้ ธูปเทียน ไปปักบูชาตามที่ทางวัด เตรียมไว้ เป็นอันเสร็จพิธี

กิจกรรมต่างๆ ที่ควรปฏิบัติในวันมาฆบูชา

1. ทำบุญใส่บาตร
2. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม และฟังพระธรรมเทศนา
3. ไปเวียนเทียนที่วัด
4. ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการ

วันวิสาขบูชา

วันวิสาขบูชา หมายถึง การบูชาในวันเพ็ญเดือนวิสาขะ คือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 (ถ้าเป็นปีที่มีอธิกมาส ก็เลื่อนเป็นวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 7) มีเหตุการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า 3 ประการ คือ 1. เป็นวันประสูติ 2. เป็นวันตรัสรู้ 3. เป็นวันปรินิพพาน

ด้วยเหตุตามที่กล่าวมาวันวิสาขบูชาจึงถือว่าเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเมื่อถึงวันเช่นนี้ พุทธศาสนิกชนถ้วนหน้าทั้งภุคทัตและบรรพชิตผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใส จึงพร้อมใจกันน้อมรำลึกถึงพระพุทธเจ้า ประกอบพิธีบูชาด้วยอามิสบูชาและปฏิบัติบูชาด้วยความเคารพเป็นอย่างยิ่ง การบูชาอันเนื่องด้วยวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาดังกล่าวมาก็เพื่อเป็นการเจริญศรัทธา ความเชื่อและปสาทะความเลื่อมใสต่อไป

ประสูติ

พระพุทธเจ้า ผู้เป็นพระศาสดาเอกของโลก เมื่อครั้งที่พระองค์ยังเป็นพระโพธิสัตว์ ได้ทรงกระทำบุญญาธิการไว้ในสำนักของพระพุทธเจ้า 24 พระองค์ มีพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า ทีปังกรเป็นต้นมาถึง 4 อสงไขย ยิ่งด้วยแสนกัลป์ จนได้รับพยากรณ์จากสำนักของพระพุทธเจ้าทั้ง 24 พระองค์นั้นว่า "จะได้เป็นพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า โกลดม ในอนาคต" พระองค์ได้บำเพ็ญพุทธกถากรรมมีทานบารมีเป็นต้น และได้รวบรวมธรรม 8 ประการ คือ

1. มนุสสุตตัม เป็นมนุษย์
2. ลิงคสมปตติ เป็นเพศชาย
3. มีอุปนิสัยสมบัติที่จะบรรลุมรรคผลได้
4. สตุถารทสุตถิ พบพระพุทธเจ้าและที่อยู่ทรงพระชนม์อยู่
5. ปพพชชา บวชเป็นดาบสหรือพระภิกษุอยู่
6. กุณสมปตติ ได้สมบัติ 3 และ อภิญญา 5
7. อธิกาโร อาจสละชีวิตแก่พระพุทธเจ้าได้
8. จนุทตา มีฉันทะ อุตสาหะ บำเพ็ญพุทธกถากรรม

ธรรมทั้ง 8 ประการนี้เรียกว่า "อภินิหาร" พระพุทธองค์ได้ทรงกระทำอภินิหารแทบเบื้องยุคลบาทของพระพุทธเจ้า ทรงพระนามว่า ทีปังกร ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ได้บำเพ็ญบารมีและพิจารณาถึงพุทธกถากรรม บำโดยลำดับตราบจนถึงอัคภาพเป็นพระเวสสันดรอันเป็นพระชาติสุดท้ายที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญทานบารมี พระพุทธเจ้า ผู้เป็นเอกอัครมหาบุรุษของโลก พระองค์ทรงบำเพ็ญบารมีมาด้วยมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือหมู่เวไนยสัตว์ที่ข้องอยู่ในวัฏฏะให้ข้ามพ้นจากวัฏฏะ ดังนั้นพระองค์เมื่อจะเสด็จอุบัติขึ้นในโลก ก็ย่อมเสด็จอุบัติขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือชาวโลกให้พ้นจากทุกข์ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เอก เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์แก่อกุล เพื่อความสุขแก่ชน

เป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่ออรรถประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย” เป็นต้น

ตรัสรู้

พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้สังขาร 4 ประการ หรือที่เรียกว่า "อริยสัจ 4 ประการ" ซึ่งเป็นของจริงอย่างประเสริฐที่สุด ที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้ขอบได้โดยพระองค์เองที่โคนต้นโพธิ์อัสดตพฤกษ์ ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม แขวงเมืองพาราณสีโดยไม่มีใครเป็นครูอาจารย์สั่งสอนมาก่อนเลย ดังที่พระองค์ตรัสว่า "เราเป็นผู้ครอบงำธรรมทั้งปวง อันค้นหาและทฤษฎีไม่ฉาบทาแล้วในธรรมทั้งปวง ธรรมที่เป็นไปในภพ 3 ทั้งหมด พ้นแล้วเพราะความสิ้นไปแห่งตัณหา เราตรัสรู้ขังเองแล้ว จะพึงเข้าใจเล่า อาจารย์ของเราไม่มี คนเช่นเราไม่มี บุคคลที่เสมอเหมือนเราก็ไม่มีในโลกกับทั้งเทวโลก เพราะเราเป็นพระอรหันต์ในโลก เราเป็นศาสดาซึ่งไม่มีศาสดาอื่นยิ่งกว่า เราผู้เดียวเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นผู้เย็นใจ ดับกิเลสได้แล้ว" ชาวโลกจึงพากันขนานพระนามแต่พระองค์ว่า "พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า" ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเราตถาคตตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการ เหล่านี้ตามความเป็นจริง ชาวโลกจึงเรียกตถาคตว่า เป็นองค์พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เราตถาคตได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่ประชาสัตว์ สมณะ พราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์"

ปรินิพพาน

การเสด็จดับขันธปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นเอกอัครมหาบุรุษที่สำคัญที่สุดของโลก ก็เป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ เป็นการดับสลายไปแห่งดวงตาของโลกชั่วนิรันดร์ เป็นเหตุให้หมู่ประชาต้องโยกเยก ร้าวอาลัยถึงด้วยความเสียดายในพระพุทธองค์ผู้เป็นดวงตาอันยิ่งใหญ่ของชาวโลก ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การปรินิพพานของบุคคลผู้เป็นเอกอัครมหาบุรุษ เป็นเหตุเดือดร้อนใจ อาลัยอาวรณ์ของชนเป็นอันมาก, บุคคลผู้เป็นเอกอัครมหาบุรุษเป็นไฉน? คือ พระตถาคตเจ้า เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การปรินิพพานของบุคคลผู้เป็นเอกอัครมหาบุรุษ เป็นเหตุเดือดร้อนใจ อาลัยอาวรณ์ของชนเป็นอันมาก" การเสด็จดับขันธปรินิพพานของพระพุทธเจ้าที่ริมไม้สาละ กรุงกุสินารา แคว้นมัลละ ในวันเพ็ญเดือน 6 นั้น เป็นวันที่ชาวโลกต้องสูญเสียบุคคลที่สำคัญที่สุดของโลก เพราะเหตุนั้น วันเสด็จดับขันธปรินิพพานของพระพุทธเจ้านั้นจึงนับว่าเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว วันประสูติ และวันตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเป็นวันนำมาซึ่งประโยชน์ ซึ่งความสุข ความเจริญ ความชื่นชมโสมนัสปรีดา และปราโมทย์แก่ชาวโลกทั้งปวง เพราะเป็นวันที่ชาวโลกได้บุคคลที่สำคัญที่สุดของโลก ส่วนวันดับขันธปรินิพพานของพระพุทธเจ้านั้น เป็นวันที่นำมาซึ่งความทุกข์ระทม โศกเศร้า อาลัยอาวรณ์เดือดร้อนใจของชาวโลกเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นวันที่ชาวโลกต้องสูญเสีย

เอกอัครมหานุรุษผู้สำคัญที่สุดของโลกวันทั้ง 3 นี้ ตกอยู่ในวาระเดียวกัน คือ ในวันเพ็ญ เดือน 6 (ขึ้น 15 ค่ำ เดือน วิสาขะ) วันนี้นับว่าเป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา

กิจกรรมต่างๆ ที่ควรปฏิบัติในวันวิสาขบูชา

1. ทำบุญใส่บาตร
2. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม และฟังพระธรรมเทศนา
3. ไปเวียนเทียนที่วัด
4. ประดับชชาติตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการ

วันอาสาฬหบูชา

วันอาสาฬหบูชา เป็นวันที่สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แสดง พระปฐมเทศนา หรือ การแสดงพระธรรมครั้งแรกหลังจากที่ตรัสรู้ได้ 2 เดือนเป็นวันที่เริ่มประดิษฐานพระพุทธศาสนาเนื่องจาก มืองค์ประกอบของ พระรัตนตรัยครบถ้วนคือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นก่อน พุทธศักราช 45 ปี ในวันเพ็ญ (ขึ้น 15 ค่ำ) เดือน 8 ดวงจันทร์ เสวยมาฆฤกษ์ การแสดงพระปฐมเทศนา ได้ทรงแสดงแก่ปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบันคือสารนาถ เมืองพาราณสี พระธรรมที่แสดงคือ ชัมมจักกัปปวัตตนสูตร เมื่อเทศนาจบ พระโกณฑัญญะ หนึ่งใน ปัญจวัคคีย์ผู้ประกอบด้วย พระโกณฑัญญะ พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานาม และพระอัสสชิ ก็ได้ ดวงตาเห็นธรรม มีความเห็นแจ้งชัดว่า ย่อมถึง สมุทัย, สัพพัญญู, นิโรธมมุนิ สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็น ธรรมคา สิ่งใดสิ่งนั้นย่อมดับไปเป็นธรรมคาแล้วได้ ดวงตาเห็นธรรมจึงขออุปสมบทเป็นพระภิกษุใน พระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าก็ประทานอุปสมบทให้ด้วยวิธีที่เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา โดยกล่าวคำว่า เธอจงเป็นภิกษุมาเกิด พระโกณฑัญญะจึงเป็น พระอริยสงฆ์องค์แรก คำว่าชัมมจักกัปปวัตตนสูตร แปลว่า สูตรของการหมุนวงล้อแห่งพระธรรม ให้เป็นไปมีความโดยย่อว่า ที่สุด 2 อย่างที่บรรพชิตไม่ควรประพฤติ ปฏิบัติคือ การประกอบตนให้อยู่ในความสุขด้วยกาย ซึ่งเป็นธรรมอันเลวเป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ใช่ของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ที่สุดอีกทางหนึ่งคือ การประกอบกรรมอันตนให้เกิด ความลำบากไม่สุขของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ การดำเนินตามทางสายกลางไม่เข้าไปใกล้ ที่สุดทั้งสองอย่างนั้น เป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ ด้วยปัญญาอันยิ่ง ทำดวงตาและญาณให้เกิด เป็นไป เพื่อความสงบระงับ ความรู้ยิ่ง ความตรัสรู้ และนิพพาน ทางสายกลางได้แก่ อริยมรรคมีองค์แปด คือ ปัญญาอันเห็นชอบ ดำริชอบ เจรจาชอบ ภาวนาชอบ เลี้ยงชีพชอบ พยายามชอบ ระลึกชอบ และตั้งใจ ชอบ อริยสัจสี่ คือความจริงอันประเสริฐที่พระองค์ค้นพบ มี 4 ประการ ได้แก่ ความทุกข์ ได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความตาย ความได้พบกับสิ่งที่ไม่เป็นที่รัก ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักปรารถนาสิ่งใดแล้ว ไม่ได้สิ่งนั้น ว่าโดยย่อ อุปาทานในขันธ 5 เป็นทุกข์ สาเหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ ตัณหาความทะยานอยาก อันทำให้เกิดอีกความกำหนัด เพลิดเพลินในอารมณ์ คือกามตัณหา ความทะยานอยากในกาม ภวตัณหา ความ

ทะยานในภพ วิภวตัณหา ความทะยานอยากในความไม่มีภพ ความดับทุกข์ โดยการดับตัณหาด้วย อริยมรรค คือ วิราคะ สละ ดับ ปล่อยไป ไม่พัวพัน หนทางปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 คือ

1. สัมมาทิฎฐิ ปัญญาอันเห็นชอบ	2. สัมมาสังกัปปะ คำริชอบ
3. สัมมาวาจา เจรจาชอบ	4. สัมมากัมมันตะ ทำการงานชอบ
5. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพิตชอบ	6. สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ
7. สัมมาสติ ระลึกรชอบ	8. สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ

พระพุทธองค์ทรงประกาศถึงสิ่งที่พระพุทธองค์ได้ทรงค้นพบด้วยพระองค์เอง สิ่งนั้นก็คือ อริยสัจ มี 4 ประการ คือ

1. ทุกข์ คือ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ความเดือดร้อนใจ ทุกข์เพราะเกิด ดับ ความไม่สิ้นหวัง ความพรั่นพรากจากคนรัก สิ่งของที่รัก และชอบใจ และทุกข์อันเนื่องมาจากขั้นที่ 5
2. สมุทัย คือ เหตุให้เกิดทุกข์
3. นิโรธ คือ ความดับทุกข์ กำจัดกิเลสตัณหาให้หมดสิ้นไป จิตสงบจากกิเลสและ นิโรธ
4. มรรค คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์และกล่าวโดยย่อก็ได้แก่สิกขา ๖ อย่าง คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

วันอาสาฬหบูชามีเหตุการณ์สำคัญในทางพระพุทธศาสนาอยู่ 3 ประการ คือ

1. เป็นวันแรกที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระศาสนา โดยทรงแสดงพระปฐมเทศนา คือ ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร ประกาศสังฆธรรมอันเป็นองค์แห่งพระอริยสัจ ๔ แก่สามโพธิญาณที่พระองค์ตรัสรู้ ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ สรรพสัตว์ทั้งหลาย
2. เป็นวันแรกที่บังเกิดพระอริยสงฆ์สาวกขึ้นในโลก คือ พระโกณฑัญญะ
3. เป็นวันแรกที่บังเกิดพระรัตนตรัย คือ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ และพระสังฆรัตนะ ขึ้นในโลกอย่างสมบูรณ์

กิจกรรมต่างๆ ที่ควรปฏิบัติในวันอาสาฬหบูชา

1. ทำบุญใส่บาตร
2. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม และฟังพระธรรมเทศนา
3. ไปเวียนเทียนที่วัด
4. ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการ

วันอัฐมีบูชา

วันอัฐมีบูชาคือวันแรม 8 ค่ำ แห่งเดือนวิสาขะ (เดือน 6) เป็นวันที่ถือกันว่าตรงกับวันถวายพระเพลิงพระพุทธรูป เมื่อถึงวันนี้แล้ว พุทธศาสนิกชนบางส่วน ผู้มีความเคารพอย่างแรงกล้าในพระพุทธรูป มักนิยมประกอบพิธีบูชา ณ ปุชณียสถานนั้นๆ วันนี้จึงเรียกว่า “วันอัฐมีบูชา”

ความเป็นมา เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว 8 วันมัลลกะศรียะแห่งนครกุสินารา พร้อมด้วยประชาชน และพระสงฆ์อันมีพระมหากัสสปเถระเป็นประธาน ได้พร้อมกันกระทำกรวดถวายพระเพลิงพระพุทธรูป ณ มกุฏพันธเจดีย์แห่งกรุงกุสินารานั้นเป็นวันหนึ่งที่ชาวพุทธต้องมีความสังเวชสลดใจ และวิปโยคโศกเศร้าเป็นอย่างยิ่ง เพราะการสูญเสียแห่งพระพุทธรูป เมื่อวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งนิยมเรียกกันว่าวันอัฐมีนั้นเวียนมาบรรจบแต่ละปี พุทธศาสนิกชนบางส่วน โดยเฉพาะพระสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาแห่งวัดนั้นๆ ได้พร้อมกันประกอบพิธีบูชาขึ้น เป็นการเฉพาะภายในวัด

กิจกรรมต่างๆ ที่ควรปฏิบัติในวันอัฐมีบูชา

1. ทำบุญใส่บาตร
2. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม และฟังพระธรรมเทศนา
3. ไปเวียนเทียนที่วัด
4. ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการ

วันเข้าพรรษา

เหตุเกิดวันเข้าพรรษา เนื่องจากพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้พระภิกษุสงฆ์อยู่จำพรรษา เหตุเพราะสมัยก่อนฝนตกชุก การเดินทางสัญจรไปมาไม่สะดวก อีกทั้งไปเหยียบต้นข้าวของชาวบ้าน ในสมัยที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้แล้ว และไปให้พระภิกษุสงฆ์ออกไปตามเขตต่างๆ เพื่อประกาศพระศาสนา จนมีผู้ขออุปสมบทมากขึ้น จึงทำให้มีพระภิกษุสงฆ์ออกไปเผยแผ่พระศาสนากันมากขึ้น แม้ในฤดูฝนก็มีได้หยุดพัก การเดินทางก็ไม่สะดวก ทั้งยังเหยียบข้าวกล้าให้เกิดความเสียหาย ทำให้สัตว์เล็กน้อยตาย ประชาชนจึงพากันแต่เตือนว่า "โอ้แล้ว พระสมณศากยบุตรจึงเที่ยวไปมาอยู่ทุกฤดูกาล เหยียบข้าวกล้า และคิดหาวิธีให้ได้รับความเสียหาย ทำให้สัตว์เล็กน้อยตาย พวกเดียรถีย์และปริพาชกเสียอีกยังพากันหยุดพักในฤดูฝนถึงนัยยังงั้นทำรังที่กำบังฝนของตน" พระพุทธองค์ได้ทรงสดับค่านั้นแล้ว จึงทรงบัญญัติเป็นธรรมเนียมให้พระสงฆ์อยู่จำพรรษาตลอด 3 เดือนในฤดูฝน ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ไปจนถึงกลางเดือน 11 ห้ามมิให้เที่ยวสัญจรไปมา วันเข้าพรรษาที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตไว้มีอยู่ 2 วัน คือ

1. ปุริมิกาวาสอุปนยิกา คือวันเข้าพรรษาแรกตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 8 ไปจนถึงวันเพ็ญกลางเดือน 11
2. ปัจฉิมิกาวาสอุปนยิกา คือ วันเข้าพรรษาหลัง ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 9 ไปจนถึงวันเพ็ญกลางเดือน 12

ภิกษุเข้าพรรษาแล้ว หากมีกิจธุระจำเป็นอันชอบด้วยพระวินัย พระพุทธองค์ก็ทรงอนุญาตให้ไป
ได้ แต่จะต้องกลับมา ยังสถานที่เดิมภายใน 7 วัน พรรษาไม่ขาด ที่เรียกว่า "สัตตทาภรณ์ิยะ" เหตุที่ทรง
อนุญาตให้ไปได้ด้วยสัตตทาภรณ์ิยะนั้นมี 4 อย่างดังต่อไปนี้

1. สหธรรมิกหรือมารดาบิดาเจ็บไข้ รั้เข้าไปเพื่อรักษาพยาบาล
2. สหธรรมิกกระสันจะสึก รั้เข้าไปเพื่อห้ามปราม
3. มีกิจสงฆ์เกิดขึ้นเช่นวิหารชำรุดลงในเวลานั้นไปเพื่อหาเครื่องทัฬหสัมภาระมาปฏิสังขรณ์
4. ทายกต้องการบำเพ็ญบุญกุศลส่งคนมานิมนต์ไปเพื่อบำรุงศรัทธาของเขาได้ แม้ธุระอื่น

นอกจากนี้ที่เป็นกิจจะลักษณะอนุโลมเข้าในข้อนี้ด้วย

ในเวลาจำพรรษาเมื่อมีอันตรายเกิดขึ้นจะอยู่ต่อไปไม่ได้ และไปเสียจากที่นั่น พรรษาขาด มิได้
ไม่ปรับอาบัติ (ไม่เป็นอาบัติ) มีดังนี้ คือ

1. ถูกสัตว์ร้าย โจร หรือปีศาจเบียดเบียน
2. เสนาสนะถูกไฟไหม้ หรือน้ำท่วม
3. ภัยเกิดขึ้นแก่โคจรคาม ลำบากด้วยบิณฑบาต ในข้อนี้ชาวบ้านอพยพจะตามเขาไปที่ควร
4. ชัดสนด้วยอาหาร โดยปกติไม่ได้อาหารหรือเกสัชอันสมควร ไม่ได้ปฏิญญาอันสมควร(ข้อนี้

หากพอทนได้ก็ควรอยู่ต่อไป)

5. มีหญิงมาเกลี้ยกล่อม หรือมีญาติมารบกวนล่อด้วยทรัพย์
6. สงฆ์ในอาวาสอื่นจวนจะแตกกันหรือแตกกันแล้ว ไปเพื่อจะห้ามหรือเพื่อสมานสามัคคีได้อยู่

(ในข้อนี้ ถ้ากลับมาทัน ควรไปด้วยสัตตทาภรณ์ิยะ)

พระพุทธองค์ทรงอนุญาตการอยู่จำพรรษาในสถานที่บางแห่ง แก่ภิกษุบางรูปผู้มีความประสงค์
จะอยู่จำพรรษาในสถานที่ต่าง ๆ กัน สถานที่เหล่านี้คือ

1. ในคอกสัตว์ (อยู่ในสถานที่ของงานเลี้ยงโค)
2. เมื่อคอกสัตว์ย้ายไปทรงอนุญาตให้ย้ายตามไปได้
3. ในหมู่เกวียน
4. ในเรือ

พระพุทธองค์ทรงห้ามมิให้อยู่จำพรรษาในสถานที่อันไม่สมควร สถานที่เหล่านั้นคือ

1. ในโรงโรงไม้	2. บนกิ่งหรือคาบไม้
3. ในที่แสงแจ้ง	4. ในที่ไม่มีเสนาสนะ คือไม่มีที่นอนที่นั่ง
5. ในโลงศพ	6. ในกลด
7. ในตุ่ม	

ข้อห้ามที่พระพุทธองค์ทรงห้ามไว้อีกอย่างหนึ่ง คือ

1. ห้ามมิให้ตั้งกติกาอันไม่สมควร เช่น การมิให้มีการบวชกันภายในพรรษา
2. ห้ามรับปากว่าจะอยู่พรรษาในที่ใดแล้ว ไม่จำพรรษาในที่นั้น

อานิสงส์แห่งการจำพรรษา

เมื่อพระภิกษุอยู่จำพรรษาครบ 3 เดือนได้ปวารณาแล้ว ย่อมจะได้รับอานิสงส์แห่งการจำพรรษา 5 อย่าง ตลอด 1 เดือนนับแต่วันออกพรรษาเป็นต้นไป คือ

1. เทียวจาริกไปโดยไม่ต้องบอกลา ตามลักษณะบทที่ 6 แห่งอรรถกถารก ปาจิตตีย์กัมม์
2. เทียวจาริกไปโดยไม่ต้องถือไตรจีวร ไปครบสำหรับ
3. ถิ่นคณะ โภชน์และปริมปร โภชน์ได้
4. เก็บอดิเรกจีวร ได้ตามปรารถนา
5. จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้นเป็นของพวกเขา

และยังได้โอกาสเพื่อที่จะกราลกฐิน และได้รับอานิสงส์พรรษาทั้ง 5 ขึ้นนั้นเพิ่มออกไปอีก 4 เดือนในฤดูหนาว คือตั้งแต่แรม 1 ค่ำเดือน 12 ไปจนถึงขึ้น 15 ค่ำเดือน 4 อีกด้วย ชาวไทยเราได้ประกอบพิธีทางศาสนาเนื่องในวันเข้าพรรษามาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยซึ่งมีทั้งพิธีหลวงและพิธีราษฎร์ กิจกรรมที่กระทำก็มีการเตรียมเสนาสนะให้อยู่ในสภาพที่ดี สำหรับจะได้จำพรรษาอยู่ตลอด 3 เดือน จัดทำเทียนจำนำพรรษา ถวายรูป เทียน ขวาลาน้ำมันตามใส่ประทีปแก่พระภิกษุสงฆ์ที่อยู่จำพรรษาในพระอาราม เพื่อใช้จุดบูชาพระบรมธาตุ พระพุทธปฏิมา พระปริยัติธรรม ต. จดทั้ง ๓ เดือน

สำหรับการปฏิบัติอื่น ๆ ก็จะมีการถวาย สังฆทานบ้าง การอธิษฐานตนว่าจะประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของศีลห้า ศีลแปด ฟังเทศน์ฟังธรรม ตามระยะเวลาที่กำหนดโดยเคร่งครัด ตามกำลังศรัทธา และขีดความสามารถของตน นับว่าวันเข้าพรรษาเป็นโอกาสอันดีที่พุทธศาสนิกชน จะได้ประพฤติปฏิบัติตนในกรอบของพระพุทธศาสนาได้เข้มแข็งยิ่งขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง

1. ทำบุญใส่บาตร
2. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม และฟังพระธรรมเทศนา
3. ไปเวียนเทียนที่วัด
4. ประรับรงมาติดตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการ

วันออกพรรษา

วันออกพรรษา คือวันสิ้นสุดระยะเวลาจำพรรษา หรือออกจากการอยู่ประจำที่ในฤดูฝนซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 วันออกพรรษานี้ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "วันมหาปวารณา" คำว่า"ปวารณา"แปลว่า "อนุญาต" หรือ "ยอมให้" คือ เป็นวันที่เปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ด้วยกัน ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ ในข้อที่ผิดพลั้งล่วงเกินระหว่างที่จำพรรษาอยู่ด้วยกัน ในวันออกพรรษานี้กิจที่ชาวบ้านมักจะกระทำก็คือ การ

บำเพ็ญกุศล เช่น ทำบุญตักบาตร จัดดอกไม้ รูป เทียน ไปบูชาพระที่วัด และฟังพระธรรมเทศนา ของที่ชาวพุทธนิยมนำไปใส่บาตรในวันนี้ก็คือ ข้าวต้ม มัดไต้ และข้าวต้มลูกโยน และการร่วมกุศลกรรมกร "ตักบาตรเทโว" คำว่า "เทโว" ย่อมาจาก "เทโวโรหน" แปลว่าการเสด็จจากเทวโลกการตักบาตรเทโว จึงเป็นการระลึกถึงวันที่ พระพุทธองค์เสด็จกลับจากการโปรด พระพุทธมารดาในเทวโลก ประเพณีการทำบุญกุศล เนื่องในวันออกพรรษานี้ ทุกวัดในประเทศไทย ก็มีพิธีเหมือนกันหมด จะผิดกันก็เพียงแต่สถานที่ที่สมมติว่าเป็นสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เท่านั้น

กิจกรรมต่างๆ ที่ควรปฏิบัติในวันออกพรรษา

1. ทำบุญตักบาตรอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ
2. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม ฟังพระธรรมเทศนา
3. ร่วมกุศลธรรม "ตักบาตรเทโว"
4. ปัดกวาดบ้านเรือนให้สะอาด ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือนและถนนที่ราชการและประดับธงชาติและธงธรรมจักรตามวัดและสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา
5. ตามสถานที่ราชการ สถานที่ศึกษาและที่วัด ควรจัดให้มีนิทรรศการ การบรรยาย หรือ บรรยายธรรม เกี่ยวกับวันออกพรรษาฯลฯ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

วันโกน - วันพระ

วันโกน คือ วันขึ้น 7 ค่ำ กับ 14 ค่ำ และแรม 7 ค่ำ กับแรม 14 ค่ำ ของทุก เดือน (หรือ แรม 13 ค่ำ หากตรงกับเดือนขาด) ซึ่งเป็นวันก่อนวันพระ 1 วัน

วันพระ หรือ วันธรรมสวนะ คือ วันขึ้น 8 ค่ำ กับ 15 ค่ำ และ แรม 8 ค่ำ กับ แรม 15 ค่ำของทุกเดือน (หากตรงกับเดือนขาด อาจเป็น แรม 14 ค่ำ) ประวัติความเป็นมาในสมัยพุทธกาล พระเจ้าพิมพิสารได้เข้าเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและทูลถามว่า นักบวชศาสนาอื่นมีวันประชุมสนทนาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนในศาสนาของเขา อย่างไรว่า ศาสนาพุทธยังไม่มี พระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้ภิกษุสงฆ์ประชุมสนทนาและ แสดงธรรมแก่ประชาชนในวัน 8 ค่ำ 14 ค่ำและ 15 ค่ำ พุทธศาสนิกชนจึงถือเอาวันดังกล่าวเป็นวัน ธรรมสวนะ

กิจกรรมต่างๆ ที่ควรปฏิบัติในธรรมสวนะ

1. ทำบุญใส่บาตร
2. ไปวัดเพื่อปฏิบัติธรรม และฟังพระธรรมเทศนา
3. ไปเวียนเทียนที่วัด และประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ราชการ

แบบทดสอบ ก่อนและหลังการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ถูกต้องที่สุด

1. วันสำคัญสากลของโลก คือวันใด

ก. วันมาฆบูชา	ข. วันวิสาขบูชา
ค. วันอัฐมีบูชา	ง. วันอาสาฬหบูชา

2. หลักธรรมสำคัญที่เกี่ยวข้องเนื่องกับวันมาฆบูชา คือวันใด

ก. อริยสัจ 4	ข. มรรคมีองค์ 8
ค. โอวาทปาติโมกข์	ง. เบญจศีล – เบญจธรรม

3. วันอาสาฬหบูชามีความสำคัญอย่างไร

ก. เป็นวันที่มีการถวายพระเพลิงพระพุทธศรีระ
ข. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน
ค. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นครั้งแรก เรียกว่าปฐมเทศนา
ง. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศหลักคำสอนอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา

4. วันใด ไม่ใช่ วันพระหรือวันธรรมสวนะ

ก. 8 ค่ำ เดือน 6	ข. 6 ค่ำ เดือน 8
ค. 15 ค่ำ เดือน 9	ง. 14 ค่ำ เดือน 10

5. เทศกาลถวายผ้าอาบน้ำฝนกระทำกันในช่วงใด

ก. วันเข้าพรรษา	ข. วันออกพรรษา
ค. วันธรรมสวนะ	ง. วันเทโวโรหณะ

6. วันพระเจ้าเปิดโลก คือวันใด

ก. วันวิสาขบูชา	ข. วันเข้าพรรษา
ค. วันเทโวโรหณะ	ง. วันอาสาฬหบูชา

7. เรื่องพุทธศาสนพิธีเบื้องต้น

1. กล่าวถึง ถวาย	2. อารามาศีลและสมาทานศีล
3. อรวงน้ำและรับพรพระ	4. ประเคนของพระ

จากข้อความข้างต้น ขั้นตอนการถวายผ้าอาบน้ำฝน ข้อใดเรียงลำดับได้ถูกต้อง

ก. 1 2 3 4	ข. 2 1 4 3	ค. 3 4 2 1	ง. 4 3 2 1

8. สังฆทาน มีความหมายตรงกับข้อใดมากที่สุด

ก. การถวายภัตตาหาร	ข. สิ่งของที่นำมาถวายพระ
ค. การถวายของพระโดยไม่เจาะจง	ง. ถังบรรจุของที่จะนำไปถวายพระ

9. การกรวดน้ำ หมายถึงข้อใด

ก. การเทน้ำลงในภาชนะรองรับ

ข. การนำน้ำไปถวายพระสงฆ์

ค. การทำบุญถวายผ้าอาบน้ำฝน

ง. การตั้งใจแผ่ส่วนบุญกุศลไปให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว

10. พิธีกรรมในข้อใดต้องทำตามเวลาที่กำหนด

ก. การทอดกฐิน

ข. การทอดผ้าป่า

ค. การถวายสังฆทาน

ง. การถวายเครื่องไทยธรรม

11. ข้อใดเป็นงานอวมงคล

ก. ทำบุญวันเกิด

ข. ทำบุญครบ 5 รอบ

ค. ทำบุญขึ้นบ้านใหม่

ง. ทำบุญครบ 100 วัน

12. ขึ้นต่อนก่อนที่พระสงฆ์จะเจริญพระพุทธ-มนต์ เจ้าภาพควรทำอะไร

ก. สมาทานศีล

ข. ถวายข้าวพระพุทธ

ค. อาราธนาพระปริตร

ง. กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล

13. นักเรียนควรปฏิบัติตนต่อทิศเบื้องบนอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด

ก. กราบไหว้ด้วยความเคารพ

ข. อุบัติมภ์บ่ารุงหัวใจอง 4

ค. ปฏิบัติตามที่ท่านแนะนำสั่งสอน

ง. ต้อนรับด้วยวาจาเต็มใจเมื่อท่านมาหา

14. วันใดไม่เกี่ยวกับอาสาฬหบูชา

ก. เป็นวันที่มีการถวายพระเพลิงพระพุทธ-สรีระ

ข. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าประสูติ ตรัสรู้ และบิณฑิพน

ค. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเป็นครั้งแรก เรียกว่า ปฐมเทศนา

ง. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศหลักคำสอนอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา

15. การจัดพิธีบูชาในวันอัฐภูมิบูชานอกจากจะสะท้อนให้เห็นความสามัคคีและความเสียสละแล้วยังสะท้อนให้เห็นคุณธรรมข้อใด

ก. ความประหัย

ข. ความมานะอดทน

ค. ความกตัญญูต่เวท

ง. ความขยันหมั่นเพียร

16. กิจกรรมใด ไม่เกี่ยวข้องกับ เทศกาลเข้าพรรษา

ก. ถวายสังฆทาน

ข. ตักบาตรดอกไม้

ค. เปรเทียบพรรษา

ง. ถวายผ้าอาบน้ำฝน

17. เมื่อถึงเทศกาลสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชาวบ้านจะมาทำบุญกันที่วัดเป็นจำนวนมาก แสดงว่าเทศกาลสำคัญก่อให้เกิดคุณธรรมข้อใด

ก. ความอดทน

ข. ความเสียสละ

ค. ความสามัคคี

ง. ความกตัญญูต่เวท

18. เกณฑ์พื้นฐานสำหรับวัดบุคคลว่าเป็นชาว-พุทธหรือพุทธศาสนิกชนหรือไม่ ดูได้จากข้อใด

- ก. ถือนิพพานด้วยเป็นสรณะ
- ข. รักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด
- ค. เข้าวัดฟังธรรมอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง
- ง. ทำบุญตักบาตรและบริจาคเงินสร้างวิหาร

19. พิธีทอดผ้าป่าเป็นศาสนพิธีหมวดใด

- ก. บุญพิธี
- ข. ทานพิธี
- ค. กุศลพิธี
- ง. ปกติกพิธี

20. หากเปรียบเทียบพระพุทธศาสนากับต้นไม้ ศาสนพิธีจะเปรียบได้กับสิ่งใดของต้นไม้

- ก. แก่น
- ข. ใบไม้
- ค. กระทบ
- ง. เปลือก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบ โดยวิธีการหาค่าดัชนีจำแนก B (B-Index)

ชุดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ข้อที่	อำนาจจำแนก (r)	การแปลผล	ข้อที่	ความยากง่าย (p)	การแปลผล
1	0.40	ดี	1	0.58	ปานกลาง
2	0.44	ดี	2	0.55	ปานกลาง
3	0.24	ใช้ได้	3	0.38	ค่อนข้างยาก
4	0.27	ใช้ได้	4	0.20	ค่อนข้างยาก
5	0.48	ดี	5	0.60	ปานกลาง
6	30.2	ใช้ได้	6	0.40	ค่อนข้างยาก
7	0.48	ดี	7	0.25	ค่อนข้างยาก
8	0.24	ใช้ได้	8	0.23	ค่อนข้างยาก
9	0.25	ใช้ได้	9	0.68	ค่อนข้างง่าย
10	0.28	ใช้ได้	10	0.28	ค่อนข้างยาก
11	0.31	ใช้ได้	11	0.25	ค่อนข้างยาก
12	0.28	ใช้ได้	12	0.35	ค่อนข้างยาก
13	0.24	ใช้ได้	13	0.23	ค่อนข้างยาก
14	0.28	ใช้ได้	14	0.35	ค่อนข้างยาก
15	0.32	ใช้ได้	15	0.55	ปานกลาง
16	0.32	ใช้ได้	16	0.40	ค่อนข้างยาก
17	0.47	ดี	17	0.38	ค่อนข้างยาก
18	0.24	ใช้ได้	18	0.23	ค่อนข้างยาก
19	0.32	ใช้ได้	19	0.40	ค่อนข้างยาก
20	0.24	ใช้ได้	20	0.23	ค่อนข้างยาก

คะแนนเฉลี่ย = 7.48

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 3.50

ค่าความเชื่อมั่น = 0.69

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง พุทธศาสนพิธีและมารยาทชาวพุทธกับการปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์ เวลา..... ชั่วโมง.....
 ผู้สอน.....วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....

สาระสำคัญ

ศาสนพิธี คือระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติในศาสนา เมื่อนำมาใช้ในพุทธศาสนา จึงกล่าวได้ว่า ระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติในพุทธศาสนา

พระสงฆ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติถูกต้องตามพระธรรมวินัย เป็นผู้ควรแก่การเคารพบูชา ควรแก่การทำบุญ เพื่อความสุขความเจริญของชีวิต ชาวพุทธเห็นความสำคัญของพระสงฆ์แล้วจึงควรปฏิบัติต่อท่านทางกาย วาจา และใจ ให้ถูกต้องเหมาะสม

สำหรับการให้ทานนี้บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน การให้ทานนั้นแม้ครั้งแรก ๆ การให้ทานนี้ท่านนักปราชญ์ได้กล่าวไว้ว่าต้องมี พรหมวิหาร 4 เป็นพื้นฐานคือ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร และการให้ทานจะมีผลดีต้องมีเจตนา 3 ประการครบถ้วนคือ

1. ก่อนจะให้ตั้งใจว่าจะให้
2. ขณะให้อยู่ก็เต็มใจให้
3. เมื่อให้แล้วก็มีความปลื้มใจ มีความอ้อมใจว่าเราทำการสงเคราะห์แล้ว

ผลการเรียนที่คาดหวังผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. บอกวิธีการบำเพ็ญคนตามระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติในศาสนาได้
2. บอกวิธีปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์ทางกาย ทางวาจา และทางใจได้

เนื้อหาสาระ

1. การบำเพ็ญคนให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่ยึดปฏิบัติในศาสนา
2. การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์
 - 2.1 การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ทางกาย
 - 2.2 การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ทางวาจา
 - 2.3 การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ทางใจ
 - 2.4 การแต่งกายไปวัด
- 2.5 การเข้าพบพระภิกษุ
- 2.6 การปฏิบัติตนในเขตวัด
3. การถูกขึ้นรับพระสงฆ์

- 3.1 การให้ที่นั่งแก่พระสงฆ์
- 3.2 การเดินสวนทางกับพระสงฆ์
- 3.3 การสนทนากับพระสงฆ์
- 3.4 การรับสิ่งของจากพระสงฆ์
4. การปฏิสันถารต่อพระภิกษุสงฆ์
 - การปฏิสันถารต่อพระภิกษุสงฆ์ที่เหมาะสม
5. การประนมมือ
 - การไหว้
 - การกราบ
6. การแต่งกายไปร่วมงาน
 - การแต่งกายไปร่วมงานมงคล
 - การแต่งกายไปร่วมงานอวมงคล
7. การแสดงความเคารพ
 - การแสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย
 - การแสดงความเคารพต่อปูชนียบุคคล
 - การแสดงความเคารพต่อปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ
8. การให้ทานตามหน้าที่ชาวพุทธ

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ผู้สอนสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น นำผู้เรียนศึกษานอกห้องเรียน ก่อนเรียนให้ผู้เรียนไหว้พระสวดมนต์และนั่งสมาธิ เป็นต้น
2. ผู้สอนเล่ากรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนฟังว่า ขณะที่ทุกคนกำลังนั่งคุยกันอยู่ในปะรำพิธีในงานทำบุญเลี้ยงพระขึ้นบ้านใหม่ของลุงป้าศรีนั้น ท่านเจ้าคุณพร้อมด้วยพระสงฆ์ 8 รูป ได้เดินเข้ามาในปะรำพิธี คุณป้าศรีรีบเดินออกมาต้อนรับพร้อมกับแสดงความเคารพด้วยการไหว้ แต่คนอื่นนั่งคุยกันเหมือนเดิม เพราะต่างคิดกันว่า ตนเองไม่ได้เป็นเจ้าของบ้านและไม่ได้เป็นเจ้าของภาพ
3. จากกรณีตัวอย่างดังกล่าว ผู้สอนถามผู้เรียนว่า การกระทำของคุณป้าศรีและแขกผู้มาร่วมงาน ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

ขั้นสอน

5. ผู้สอนจัดการเรียนรู้ เรื่อง การปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ โดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ เทคนิคกรณีตัวอย่าง ตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6-8 คน

5.2 ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้กรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนทราบ จากนั้นให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารับเอกสารซึ่งประกอบด้วยกรณีตัวอย่าง ประเด็นคำถาม และแบบบันทึกผลงานกลุ่ม

5.3 หลังจากศึกษากรณีตัวอย่างแต่ละเรื่องแล้ว ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายจากประเด็นคำถามที่กำหนดให้และนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนกลุ่มละ 10 นาที

ขั้นสรุป

6. เมื่อนำเสนอผลงานครบทุกกลุ่มแล้ว ผู้เรียนและผู้สอนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการศึกษากรณีตัวอย่าง และสาระสำคัญของเรื่องที่ศึกษา

7. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

8. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันเฉลยคำตอบ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเรื่องดังกล่าวไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพประกอบ วิดีทัศน์ หรือกรณีศึกษาเกี่ยวกับการบำเพ็ญคุณให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และโลก

2. กรณีตัวอย่างที่ 1 เรื่อง นิมนต์พระให้หน่อชนะ

3. กรณีตัวอย่างที่ 2 เรื่อง จะปฏิบัติอย่างไรดี

4. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน พระพุทธศาสนา

5. หนังสือแบบฝึกหัดพัฒนาการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. วิธีวัด

- สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- ทำแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

2. เครื่องมือวัด

- แบบสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

เนื้อหาพุทธศาสนาพิธีและมารยาทชาวพุทธการปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์โดยสังเขป

การไหว้ เป็นมารยาทไทยที่เป็นวัฒนธรรมการทักทาย เวลาพบปะกันหรือลาจากกัน "การไหว้" เป็นการแสดงถึงความมีสัมมาคารวะ และการให้เกิดริตซึ่งกันและกัน นอกเหนือจากการกล่าวคำว่า "สวัสดี" แล้วยังแสดงออกถึงความหมาย "การขอบคุณ" และ "การขอโทษ" การไหว้เป็นการแสดงมิตรภาพ มิตรไมตรี ที่เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามโดยยกมือสองข้างประนม นิ้วชิดกัน ปลายนิ้วจรดกัน ไม่แยกปลายนิ้วออกจากกัน ยกมือขึ้นในระดับต่างๆ ตามฐานะของบุคคล และเมื่อมีผู้ทำความเคารพด้วยการไหว้ ต้องรับไหว้ทุกครั้ง การรับไหว้ใช้ประนมมือแค่อก แล้วยกขึ้นเล็กน้อย ก้มศีรษะ และการแสดงความเคารพมีหลายลักษณะ เช่น การประนมมือ การไหว้ การกราบ การคำนับ การถวายความเคารพ การถวายบังคม เป็นต้น การที่จะแสดงความเคารพในลักษณะใดนั้น ต้องพิจารณาผู้ที่จะรับความเคารพด้วยว่า อยู่ในฐานะเช่นใดหรือในโอกาสใด แล้วจึงแสดงความเคารพให้ถูกต้องและเหมาะสมการแสดงความเคารพแบ่งได้ดังนี้คือ

การประนมมือ การประนมมือ (อัญชลี) ประนมมือให้นิ้วมือแนบชิดกัน ฝ่ามือราบ ปลายนิ้วตั้งขึ้น แขนแนบตัวระดับอก ไม่กาง สอก ทั้งชายและหญิงปฏิบัติเหมือนกัน การประนมมือใช้ในการสวดมนต์ ฟังพระสวดมนต์ ฟัง พระธรรมเทศนา และขณะพูดกับพระสงฆ์ เป็นต้น

ไหว้ (วันทา) การไหว้เป็นการแสดงความเคารพโดยการประนมมือให้นิ้วชิดกันยกขึ้นไหว้ การไหว้แบบ ไทยแบ่งออกเป็น 4 แบบ ตามระดับของบุคคล ดังนี้

ระดับที่ 1 การไหว้พระ ได้แก่ การไหว้พระรัตนตรัยรวมทั้งปูชนียวัตถุและปูชนีย สถานที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในกรณีที่ไม่ สามารถกราบแบบเบญจรงค์ ประคิษฐ์ได้ โดยประนมมือให้ปลาย นิ้วชี้จรดส่วนบนของหน้าผาก

ชาย ยืน แล้วค้อมตัวลงให้ต่ำพร้อมยกมือขึ้น ไหว้

หญิง ยืนแล้วย่อเข่าลงให้ต่ำ โดยย่อเท้าข้างใดข้างหนึ่งตามถนัด พร้อมยกมือ ขึ้นไหว้

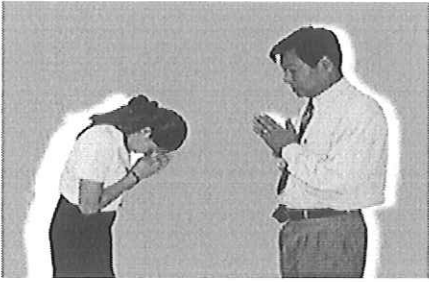
1. ไหว้พระ

อธิบาย ยกมือที่ประนมขึ้นจรดหน้าผาก ให้ปลาย นิ้วหัวแม่มือจรดระหว่างคิ้ว ให้ปลายนิ้วชี้จรดตีนผม

ระดับที่ 2 การไหว้ผู้มีพระคุณและผู้มีอาวุโส ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ครู อาจารย์ และผู้ที่เราเคารพนับถือ อย่างสูง โดยประนมมือให้ปลายนิ้วชี้จรดระหว่าง คิ้ว

ชาย ยืนแล้วค้อมตัวลงน้อยกว่าระดับ การไหว้พระ พร้อมกับยกมือขึ้นไหว้

หญิง ยืนแล้วย่อเข่าลงน้อยกว่าระดับการไหว้พระ ถอยเท้าข้างใดข้างหนึ่งพร้อมกับยกมือขึ้นไหว้

2. การไหว้ผู้ที่เคารพนับถืออย่างสูงและผู้มีพระคุณ

อธิบายน เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ไหว้บิดามารดา ครู อาจารย์ยกมือที่ประนมขึ้นจรดส่วนกลางของหน้า ให้ปลายหัวแม่มือจรดปลายงูมูกให้ปลายนิ้วจรดระหว่างคิ้ว ค้อมตัวลงอย่างอ่อนน้อมและก้มศีรษะเข้าหาปลายนิ้วชี้

ระดับที่ 3 การไหว้บุคคลทั่ว ๆ ไปที่เคารพนับถือหรือผู้มีอาวุโส รวมทั้ง ผู้ที่เสมอกันโดยประนมมือยกขึ้นให้ปลาย นิ้วจรดปลายงูมูก

ชาย ยืนแล้วค้อมตัวลง น้อยกว่าระดับการ ไหว้ผู้มีพระคุณ พร้อมกับ ยกมือขึ้นไหว้

หญิง ยืนแล้วย่อเข่าลง น้อยกว่าระดับการ ไหว้ผู้มีพระคุณ โดยถอย เท้าข้างใดข้างหนึ่งงอเล็กน้อย พร้อมกับยกมือ ขึ้นไหว้

3. การไหว้ผู้อาวุโสทั่วไป

อธิบาย ไหว้ผู้ที่เคารพทั่ว ๆ ไปยกมือที่ประนมจรดส่วนล่างของใบหน้าให้ปลายหัวแม่มือจรดปลายหาง ไม้ปลายนิ้วชี้จรดปลายงูมูก ค้อมตัวและก้มศีรษะเข้าหาปลายนิ้วชี้พองาม

ระดับที่ 3 การไหว้ผู้เสมอกันทั้งชาย และหญิง ให้ยกมือขึ้นไหว้พร้อมกัน หรือใน เวลาใกล้เคียงกัน ในกรณีที่ทำพร้อมกันเป็น หมู่มาก ควรจะนัดระยะห่างให้เท่าอย่างเดียวกัน การไหว้ตามมารยาทไทยเช่นนี้ปฏิบัติให้เรียบร้อยนุ่มนวลด้วยความสำรวมจึงจะงาม

4. การไหว้ผู้เสมอกัน

อธิบาย ไหว้ผู้ที่เสมอกันไม่ต้องยกมือที่ประนมขึ้นจรดหน้า เพียงแต่ยกมือที่ประนมขึ้นนิดหน่อย ประนมมือให้ปลายนิ้วชี้จรดปลายงูมูก ไม่ต้องก้มศีรษะ หรือก้มศีรษะพองามโดยไม่ต้องค้อมตัว เมื่อมีผู้ทำความเคารพด้วยการไหว้ ต้องรับไหว้ทุกครั้ง การรับไหว้ใช้ประนมมือแต่อก แล้วยกขึ้นเล็กน้อย ก้มศีรษะ

การกราบ(อภิวาท) เป็นการแสดงความเคารพด้วย วิธีนี้ประนมมือขึ้นเสมอหน้าผากแล้วน้อมศีรษะ ลงจรดพื้นหรือจรดมือ ณ ที่ใดที่หนึ่ง แล้วน้อมศีรษะลงบนมือนั้น เช่น กราบลงบนตักก็อนุโลมถือว่าเป็นกราบ ถ้าหมอบแล้วน้อม ศีรษะจรดมือที่ประนมถึงพื้นเรียกว่า หมอบกราบ การกราบมี 2 ลักษณะคือกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ และกราบผู้ใหญ่

ขั้นตอนการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ ขั้นตอนการกราบมีทั้งหมด 3 ขั้นตอนหลัก คือ อัญชลี (การพนมมือไว้ระหว่างอก) วันทา (การพนมมือจรดศีรษะ) และอภิวาท (การก้มลงกราบ) มีที่แตกต่างกัน 2 แบบคือ สำหรับผู้ชาย เรียกว่า ท่าเทพบุตร และผู้หญิง เรียกว่า ท่าเทพธิดา

ขั้นตอนที่ 1 ทำนั่ง

ท่านชาย

1. นั่งชันเข่า
2. ระหว่างเข่าห่างประมาณ 1 ฝ่ามือ
3. นั่งหลังตรง

ท่านหญิง

1. นั่งคุกเข่าราบ
2. ระหว่างเข่าห่างประมาณ 1 ฝ่ามือ
3. นั่งหลังตรง

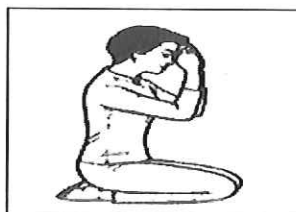
ขั้นตอนที่ 2 ทำอัญชลี (ท่านชาย และท่านหญิง)

1. นำมือทั้ง 2 มาพนมบริเวณหน้าอก ทำมุมเฉียง 45 องศา
2. มือทั้ง 2 ข้างอุมเพียงเล็กน้อย ไม่มากจนดुकกลม หรือ แพนจนดูแบน เป็นสัญลักษณ์ของดอกบัวที่ใบชาตะ
3. นิ้วทั้ง 5 เรียงชิดติดกัน

ขั้นตอนที่ 3 วันทา (ท่านชายและท่านหญิง)

1. นำมือจรดศีรษะ โดย นิ้วชี้จรดประมาณจอนผม นิ้วโป้งจรดประมาณหัวคิ้ว
2. ถ้าเป็นฝ่ายชายตั้งตรง ฝ่ายหญิงก้มคอลงเล็กน้อยพอประมาณ

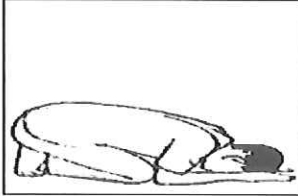

ขั้นตอนที่ 4 อภิวาท (ท่านชายและท่านหญิง)

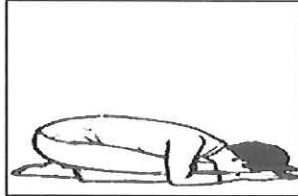
1. กราบ โดยอวัยวะทั้ง 5 ส่วนสัมผัสกับพื้นได้แก่ ฝ่ามือทั้ง 2 ข้อศอก 2 หน้าผาก 1
2. ความห่างระหว่างฝ่ามือทั้ง 2 เท่ากับความกว้างของบริเวณหน้าผาก ไม่กว้าง หรือไม่แคบจนเกินไป

3. อยู่ในท่าค้างนับประมาณ 3 วินาที (ช่วงภาพมักจะเก็บภาพในจังหวะนี้) จึงค่อยขึ้นมาอยู่ในท่า
อัญชลีเหมือนเดิม

4. เมื่อกราบครบ 3 ครั้ง จึงค่อยค้อมศีรษะลงเล็กน้อยแล้วจบด้วยท่าวันทา ถือเป็นการเสร็จ
แบบอย่างการกราบที่สมบูรณ์

ท่านชาย ข้อศอกต่อเข่า

ท่านหญิง ข้อศอกแนบเข่า

สรุปผลของการไหว้แล้ว 3 ประการคือ

1. ผู้ไหว้ได้รับความสบายใจ
2. ได้รับความเมตตาจากผู้ถูกไหว้
3. ช่วยให้ผู้ถูกไหว้พัฒนาตนเอง

ข้อควรระวังในการไหว้

ข้อสำคัญที่ควรคำนึงถึงระวังก็มีว่า อย่าให้ผู้อื่นแสดงการบูชา สักแต่ว่าเป็นพิธี เป็นกิริยา
เฉพาะช่วงที่ทำพิธีเท่านั้น ควรจะให้การไหว้ออกจากใจอันแท้จริง ในหลักธรรมตามมงคลสูตร อนุโลม
เข้ากับการไหว้ได้แก่ การยกย่องเทิดทูนคุณความดี เรียกว่า บูชา การตระหนักถึงความสำคัญของท่าน
เรียกว่า การวะ การระลึกถึงอุปการคุณของท่านเรียกว่า กตัญญู เหล่านี้ล้วนเป็นแต่แรงบันดาลให้มีการไหว้
ทั้งนั้น

การรับไหว้ เมื่อมีผู้ทำควาเคารพให้แก่เรา ควรรับไหว้ คือเคารพตอบเพื่อมิให้เสียมารยาท หรือ
ทำให้ผู้แสดงความเคารพต้องกระอักใจ หรือโกรธจนเป็นเหตุให้หนักไม่อยากจะเคารพต่อไปได้ วิธีรับไหว้
ยกมือทั้งสองประนมไว้ระดับอก แล้วยกขึ้นให้สูงมากหรือน้อยตามฐานะของผู้ไหว้ และของผู้รับไหว้

การจัดสถานที่ทำบุญ

การจัดสถานที่ทำบุญในทางพระพุทธศาสนาทุกอย่าง ทั้งงานมงคลและอวมงคลนั้น เบื้องต้น เจ้าภาพ คือ เจ้าของงาน จะต้องคำนึงถึงสถานที่ซึ่งมีบริเวณกว้างขวางเพียงพอ และเหมาะสมจะใช้เป็นสถานที่บำเพ็ญบุญกุศลทางพระพุทธศาสนา สำหรับจัดเป็นห้องพิธี อันประกอบด้วยสถานที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. สถานที่ตั้งโต๊ะหมู่บูชาพระรัตนตรัย
2. สถานที่จัดเป็นอาสน์สงฆ์ และ
3. สถานที่นั่งสำหรับเจ้าภาพและผู้มาร่วมงาน

สถานที่ตั้งโต๊ะหมู่บูชา

โต๊ะหมู่บูชาพระรัตนตรัย นิยมจัดตั้งไว้ด้านขวาของอาสน์สงฆ์ตั้งไว้สูงกว่าอาสน์สงฆ์พอสมควร และนิยมตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก เพราะเป็นทิศที่พระพุทธเจ้า พระบาทสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ ทรงนิยมนั่งธรรมสมาธิโปรดพุทธมารดาสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า แต่ถ้าจัดตั้งเพราะสถานที่ไม่อำนวย ก็นิยมนั่งหันหน้าไปทางทิศเหนือ หรือทิศใต้ ทิศใดทิศหนึ่งก็ได้ แต่ไม่นิยมตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันตก เพราะถือกันว่าทิศตะวันตกเป็นทิศอัสดงคต แห่งพระอาทิตย์ เป็นทิศแห่งความเสื่อมไม่เจริญ เรื่องโต๊ะหมู่บูชาจะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 5 ประการด้วยกันคือ

1. พระพุทธรูป 1 องค์ (นิยมพระปางมารวิชัย)
2. กระจ่างรูป พร้อมรูป 3 ดอก นิยมใช้รูปที่มีกลิ่นหอมอย่างดี
3. เชิงเทียน 1 คู่ พร้อมเทียน 2 เล่ม ให้ใช้เทียนแก้วใหญ่พอดีกับเชิงเทียน
4. แจกัน 1 คู่ พร้อมทั้งดอกไม้ประดับที่มีสีสดใส
5. โต๊ะหมู่บูชา 1 ชุด

สถานที่จัดตั้งอาสน์สงฆ์

อาสน์สงฆ์ คือ สถานที่สำหรับพระสงฆ์นั่งนั้น นิยมจัดตั้งไว้ทางด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชาพระรัตนตรัย และนิยมจัดแยกออกเป็นเอกเทศส่วนหนึ่งต่างหาก จากที่นั่งของคฤหัสถ์ชายหญิงประกอบด้วยเครื่องรับรองพระสงฆ์ดังนี้

1. พระแว่น สำหรับปูเป็นที่นั่งของพระสงฆ์แต่ละรูป
2. กระโถน
3. ภาชนะน้ำเย็น
4. พานหมากพลู (ปัจจุบันนี้ใช้ลูกอมแทน) และภาชนะน้ำร้อนน้ำชา

สถานที่นั่งสำหรับเจ้าภาพและแขกผู้มาร่วมงานสถานที่นั่งสำหรับเจ้าภาพและแขกผู้มาร่วมงานนั้นนิยมจัดไว้ทางด้านหน้าของอาสน์สงฆ์และนิยมจัดแยกออกเป็นเอกเทศส่วนหนึ่งต่างหากจาก

อาสน์สงฆ์ เพื่อป้องกันมิให้พระสงฆ์ต้องอาบัติโทษ เพราะนั่งอาสนะเดียวกันกับสตรีเพศ และสถานที่นั่งสำหรับเจ้าภาพ และแขกผู้มาร่วมงานนั้นจะต้องไม่ดีกว่าไม่ประณีตกว่า และไม่อยู่ ณ ที่สูงกว่าอาสน์สงฆ์ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพเคารพระแก้วพระสงฆ์

การจัดตั้งภาชนะน้ำมนต์

การจัดตั้งภาชนะน้ำมนต์งานพิธีทำบุญในทางพระพุทธศาสนานั้นนิยมจัดตั้งภาชนะน้ำมนต์เฉพาะพิธีทำบุญงานมงคลทุกชนิด เช่นงานทำบุญแต่งงาน งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานทำบุญอายุ เป็นต้น และนิยมจัดตั้งภาชนะน้ำมนต์ขึ้นไว้ข้างโต๊ะหมู่บูชาด้านพระเถระประธานสงฆ์ ส่วนพิธีทำบุญงานอวมงคลที่เกี่ยวข้องกับศพ เช่นงานทำบุญสวดมวารงานทำบุญครบ 50 วันหรืองานทำบุญครบ 100 วัน เป็นต้น ไม่นิยมจัดตั้งภาชนะน้ำมนต์ เพราะพิธีทำบุญงานศพนั้น เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูแก่ผู้ที่ทำหน้าที่ล่วงลับไปแล้ว

การนิมนต์พระสงฆ์

การนิมนต์พระสงฆ์การนิมนต์พระสงฆ์ คือ การที่เจ้าของงาน หรือผู้แทนงาน ไปติดต่อแจ้งความจำนงกับเจ้าอาวาส หรือพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ณ วัดใดวัดหนึ่ง ขออาราธนา คือ ขอเชิญพระสงฆ์ตามจำนวนที่ต้องการให้ไปประกอบพิธีในงาน การนิมนต์พระสงฆ์ไปเจริญพระพุทธมนต์พิธีทำบุญงานมงคลทั่วไป นิยมนิมนต์พระสงฆ์จำนวนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 5 รูป ส่วนจำนวนข้างมากไม่มีกำหนด ตามกำลังศรัทธาของเจ้าภาพยังมีจำนวนมากเท่าไร ก็ยิ่งเพิ่มบุญกุศลมา ขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์ และพอเหมาะแก่สถานที่ซึ่งจะอำนวยให้เป็นประการสำคัญ

การนิมนต์พระสงฆ์ไปเจริญพระพุทธมนต์พิธีทำบุญงานมงคลสมรสนั้น แต่เดิมมานิยมนิมนต์พระสงฆ์จำนวนคู่ คือ 6 รูป 8 รูปหรือ 10 รูป เป็นต้น เพื่อกำหนดแบ่งให้ฝ่ายเจ้าบ่าว และฝ่ายเจ้าสาวเลือกนิมนต์พระสงฆ์ที่มีความรู้จักมักคุ้นกับตระกูลของตนฝ่ายละเท่าๆ กันจะได้ไม่ไม่ได้เปรียบเสียเปรียบกันและกัน

แต่ในสมัยปัจจุบันนี้พิธีทำบุญงานมงคลทุกประเภท รวมทั้งพิธีทำบุญงานมงคลสมรสด้วยโดยมากมักนิมนต์พระสงฆ์ไปเจริญพระพุทธมนต์ จำนวน 9 รูป ทั้งนี้ เพราะชาวบ้านโดยมากถือกันว่า เลข 9 นั้น การออกเสียงใกล้เคียงกับคำว่า "ก้าว" คือก้าวหน้า หมายถึงความเจริญรุ่งเรือง หรือ ถือกันตามมหาทักษา ชาครณ์ว่า เลข 9 นั้น เท่ากับกำลังพระเกตุ 9 ซึ่งอาจคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายได้นานาประการ และถือกันตามคตินิยมทางพระพุทธศาสนาว่า เลข 9 นั้น เท่ากับนพหุคุณ 9 ประการ อันเป็นสิริมงคลอย่างสูง และเท่ากับโลกุตตรธรรม 9 ประการ คือ มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 ซึ่งเป็นผลที่เยี่ยมยอดสูงสุดในพระพุทธศาสนา

การนิมนต์พระสงฆ์ประกอบพิธีงานอวมงคล การนิมนต์พระสงฆ์ไปประกอบพิธีงานอวมงคลเกี่ยวข้องกับศพนั้น นิยมนิมนต์พระสงฆ์มีจำนวน ดังนี้

1. พิธีสวดพระอภิธรรม นิยมนิมนต์จำนวน 4 รูป เป็นอย่างน้อย
2. พิธีสวดหน้าไฟ เวลาเผาศพ นิยมนิมนต์จำนวน 4 รูป เป็นอย่างน้อย
3. พิธีสวดพระพุทธรูปงานบำเพ็ญกุศลศพ เช่นทำบุญ 7 วัน 50 วัน หรือ 100 วัน เป็นต้น นิยมนิมนต์พระสงฆ์ 5 รูป 7 รูป 10 รูป เป็นต้น หรือตามกำลังศรัทธา และพอเหมาะแก่สถานที่นั้น ๆ
4. พิธีสวดเจงานธยานกิจศพ นิยมนิมนต์พระสงฆ์จำนวน 20 รูป 25 รูป 100 รูป หรือนิมนต์หมดทั้งวัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศรัทธา
5. พิธีสวดมาติกาบังสุกุลศพ นิยมนิมนต์พระสงฆ์ จำนวนเท่าอายุของผู้ตายที่บำเพ็ญกุศลอุทิศให้ นั้น เช่น ผู้ตายอายุ 75 ปี ก็นิมนต์พระสงฆ์ 75 รูป เป็นต้น หรือจะนิมนต์ตามกำลังศรัทธา ไม่มีข้อห้ามแต่ประการใด

วิธีนิมนต์พระสงฆ์

การนิมนต์พระสงฆ์ไปประกอบพิธีในงานมงคล หรืองานอวมงคลต่าง ๆ นั้น ิย. บัญญัติกันทั่วไป ทั้งการนิมนต์ด้วยวาจา และการนิมนต์ด้วยการทำหนังสือฎีกานิมนต์เป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าเป็นงานพิธีทำบุญส่วนตัว เช่นงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น ก็นิมนต์พระสงฆ์ด้วยวาจา ง่ายไปติดต่อนิมนต์ด้วยตนเอง แต่ถ้าเป็นงานพิธีทำบุญเกี่ยวกับทางราชการทุกอย่าง ก็นิยมทำหนังสือฎีกานิมนต์เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อพระสงฆ์จะได้ทราบกำหนดเวลาที่แน่นอน และเพื่อป้องกันความหลงลืมอีกด้วย

การนิมนต์พระสงฆ์ไปประกอบพิธีในงานมงคลและงานอวมงคลทุกประเภทนั้นนิยมกราบเรียนให้พระสงฆ์ทราบโดยย่อ ดังนี้

1. พิธีทำบุญปรารภงานอะไร
2. กำหนดงานวันที่ เดือน พ.ศ. ตรงกับวันขึ้น-แรม เดือนอะไร
3. สถานที่ไหน
4. ต้องการพระสงฆ์จำนวนเท่าไร
5. จะจัดรถมารับ หรือจะให้พระสงฆ์ไปเอง

แบบทดสอบ ก่อนและหลังการเรียนรู้

เรื่อง พุทธศาสนพิธีมารยาทชาวพุทธกับการปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวเท่านั้น

1. ในงานกาชาด นกน้อยได้บริจาคเงิน จำนวน 1,000 บาท ให้สมาคมแม่บ้าน เพราะต้องการได้ของ
ที่ระลึก การกระทำของนกน้อยขัดกับองค์ประกอบกรให้ทานข้อใด
ก. ผู้ให้ ข. ผู้รับ ค. เจตนา ง. ของที่ให้
2. เวตสันดรชาดกให้ข้อคิดสำคัญในเรื่องใด
ก. การให้ทาน ข. ความอดทน ค. ความสันโดษ ง. ความตั้งใจอันแน่วแน่
3. ในการทำบุญตักบาตร ก่อนทำนงนุชก็มีความยินดี ขณะทำก็มีจิตใจผ่องใส แม้เมื่อทำแล้วก็รู้สึก
เบิกบานใจและมีความสุขพุดติกรรมและการกระทำของนงนุชสอดคล้องกับข้อใด
ก. วัตถุบริสุทธิตี ข. เจตนาบริสุทธิตี ค. บุคคลบริสุทธิตี ง. ถูกทั้ง 3 ข้อ
4. หน้าที่ของชาวพุทธข้อใดที่ทำให้พระพุทธานุชาขยายออกไปอย่างกว้างขวาง
ก. หน้าที่เผยแผ่ ข. หน้าที่ปฏิบัติ ค. หน้าที่ศึกษาหาความรู้ ง. หน้าที่รักษาและปกป้อง
5. ไครคือศาสนทายาท
ก. ภิกษุ ข. ภิกษุณี ค. อุบาสก ง. อุบาสิกา
6. ข้อใด ไม่ใช่ หน้าที่ของพระสงฆ์
ก. บอกทางสวรรค์ให้แก่ชาวบ้าน ข. แนะนำสั่งสอนให้ชาวบ้านทำความดี
ค. ชี้แจงสิ่งที่ชาวบ้านยังไม่เข้าใจให้เขาเข้าใจ ง. ทำนายโชคชะตาราศีและสะเดาะเคราะห์
7. ข้อใดเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการช่วยเผยแผ่พระพุทธานุชาของชาวบ้าน
ก. ร่วมกันตั้งองค์กรชาวพุทธ ข. เข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธานุชา
ค. ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหน้าที่ของตน ง. ทำโครงการต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่พระพุทธานุชา
8. ลูกคนใดไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนที่ดี
ก. กรณรงค์ทำบุญ 20 วันให้พ่อ ข. อติศักดิ์สอบชิงทุนได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศ
ค. ขจรชัยสอนกร บ้านให้น้องชายเพราะแม่ไม่ว่าง ง. ก้องเกียรติพาแม่วัย 70 ปีของตนไปไว้บ้านพักคนชรา
9. หลังจากศึกษาพระเสร็จแล้ว นักเรียนควรปฏิบัติตามข้อใด
ก. ตามโรงพระให้ถึงวัด ข. สนทนาธรรมกับท่าน
ค. ช่วยหิ้วถุงใส่อาหารให้ท่าน ง. กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ
10. ข้อใด ไม่ควร ปฏิบัติกับพระสงฆ์
ก. นั่งประนมมือพูดกับท่านเจ้าคุณ ข. เมื่อคุณพระเสร็จแล้ว รีบลาท่านกลับ
ค. เป็นผู้หญิงนั่งคุยกับท่านสองต่อสอง ง. ทุกข้อที่กล่าวมา

11. นิตย์นุ่งกระโปรงสั้นเหนือเข่า เสื้อสีลายดอกไม้แขนสั้นคอเสื้อลิค ไปร่วมงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ของเจ้านาย นิตย์แต่งกายไม่สุภาพในเรื่องใด
- ก. เสื้อคอลึก แขนสั้น
ข. กระโปรงสั้น เสื้อแขนสั้น
ค. เสื้อสีลายดอกไม้ แขนสั้น
ง. กระโปรงสั้น เสื้อคอลึก
12. เมื่อเป็นแขกไปเยี่ยมเยือนเพื่อนฝูง มารยาทข้อใดที่ผู้เป็นแขกควรมีมากที่สุด
- ก. คำขอบคุณ ข. ความเกรงใจ ค. การรู้จักกาลเทศะ ง. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
13. ไครปฏิบัติตนถูกต้อง
- ก. สมหญิงเข้าไปนิมนต์พระสมชายถึงในกุฏิ
ข. สมรภัทท์หลังจากอุยสุระกับพระสมจิตเสร็จแล้วก็รีบลาท่านกลับ
ค. สมโภชน์เห็นว่าพระสมปองเคยเป็นเพื่อนสนิทมาก่อน จึงนำเรื่องตลกมาเล่าให้ฟัง
ง. สมพงศ์ไปหาพระสมพร เมื่อพบแล้วก็ไม่แสดงความเคารพเพราะถือว่าเป็นเพื่อนร่วม
14. ถ้าพระสงฆ์นั่งอยู่กับพื้น หลังจากถวายเครื่องไทยธรรมแล้ว ผู้ถวายควรแสดงความเคารพด้วยวิธีใดจึงจะถูกต่องและเหมาะสม
- ก. ยกมือไหว้ ข. กราบ 1 ครั้งแบบมือ ค. กราบ 1 ครั้งไม่แบบมือ ง. กราบด้วยขมวดจากประดิษฐ์
15. ไครพูดกับพระสงฆ์ได้ถูกต้องเหมาะสม
- ก. กิ่ง : ท่านรับประทานอาหารเช้าหรือยังคะ
ข. แก้ว : ดิฉันไปหาท่านเมื่อวาน เด็กวัดบอกว่าท่านนอนอยู่
ค. ก้อย : ได้ข่าวว่าท่านอาพาธ ไม่ทราบอาพาธดีขึ้นหรือยังคะ
ง. กุ้ง : เชิญค่ะ เชิญเข้าบ้าน ดิฉันกับลูกชายและภรรยาจะส่งมา
16. เป็นอย่างไรบ้างครับ ได้ข่าวว่าพระคุณที่มาจากฉิมบุดงค์ไปทางภาคเหนือข้อความนี้ผู้ถามถามไคร
- ก. พระธรรมปิฎก ข. พระภิกษุชาวมารด ค. พระพรหมคุณาภรณ์ ง. สมเด็จพระพุฒาจารย์
17. พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พุทธศาสนาทั้งในและต่างประเทศ โดยได้รับการแต่งตั้งจากคณะสงฆ์เรียกว่าอะไร
- ก. พระวิทูกร ข. พระนักเทศน์ ค. พระธรรมทูต ง. พระธรรมจาริก
18. การกระทำในข้อใดของสาวพุทธที่แสดงถึงความเคารพและเอื้อเฟื้อต่อพระภิกษุสงฆ์
- ก. การอุทิศที่ดินรับ ข. การตามส่งพระภิกษุสงฆ์
ค. การหลีกเลี่ยงไม่ให้พระภิกษุสงฆ์ ง. การให้ที่นั่งแก่พระภิกษุสงฆ์
19. นิพนธ์ใช้คำนี้นับว่า นมัสการ คำลงท้ายว่า นมัสการด้วยความเคารพ คำเรียกตัวเองว่า กระหม และคำเรียกพระภิกษุสงฆ์ว่า ท่าน แสดงว่านิพนธ์กำลังเขียนจดหมายถึงไคร
- ก. พระธรรมปิฎก ข. พระภิกษุวรชัย
ค. สมเด็จพระสังฆราช ง. สมเด็จพระพุทธรโฆษาจารย์
20. นิมนต์พระคุณเจ้าไปรับประทานอาหารเช้าที่บ้านดิฉันวันพรุ่งนี้ ควรใช้คำใดแทนคำที่พิมพ์เอน จึงจะถูกต่อง
- ก. กิน ข. ฉัน ค. เสวย ง. บริโภค

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบ โดยวิธีการหาค่าดัชนีอำนาจ B (B-Index)

ชุดพุทธศาสนพิธีมารยาทชาวพุทธกับการปฏิบัติตัวต่อพระสงฆ์

ข้อที่	อำนาจจำแนก (r)	การแปลผล	ข้อที่	ความยากง่าย (p)	การแปลผล
1	0.28	ใช้ได้	1	0.33	ค่อนข้างยาก
2	0.51	ดี	2	0.48	ปานกลาง
3	0.24	ใช้ได้	3	0.73	ค่อนข้างง่าย
4	0.63	ดี	4	0.63	ค่อนข้างง่าย
5	0.26	ใช้ได้	5	0.53	ปานกลาง
6	0.42	ดี	6	0.70	ค่อนข้างง่าย
7	0.49	ดี	7	0.13	ยากมาก
8	0.55	ดี	8	0.58	ปานกลาง
9	0.34	ใช้ได้	9	0.65	ค่อนข้างง่าย
10	0.49	ดี	10	0.68	ค่อนข้างง่าย
11	0.48	ดี	11	0.50	ปานกลาง
12	0.37	ใช้ได้	12	0.53	ปานกลาง
13	0.34	ใช้ได้	13	0.65	ค่อนข้างง่าย
14	0.24	ใช้ได้	14	0.23	ค่อนข้างยาก
15	0.38	ใช้ได้	15	0.68	ค่อนข้างง่าย
16	0.48	ดี	16	0.35	ค่อนข้างยาก
17	0.23	ใช้ได้	17	0.43	ปานกลาง
18	0.28	ใช้ได้	18	0.33	ค่อนข้างยาก
19	0.49	ดี	19	0.30	ค่อนข้างยาก
20	0.36	ใช้ได้	20	0.80	ค่อนข้างง่าย

คะแนนเฉลี่ย = 10.35

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 3.48

ค่าความเชื่อมั่น = 0.71

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง ความกตัญญูกตเวทิต์ เวลา..... ชั่วโมง..... ผู้สอน.....
วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....

สาระสำคัญ

พระพุทธศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี คนดีย่อมเป็นที่ปรารถนาที่ต้องการในที่ทุกหนทุกแห่งในทุกกิจการ และในทุกยุคทุกสมัย คนดีทำให้ครอบครัวเจริญ โรงเรียนและชุมชนเจริญสังคมและประเทศชาติก็เจริญ คนดีอยู่ในครอบครัวใด โรงเรียนใดและสังคมใด ครอบครัว โรงเรียน และสังคมนั้นๆ ย่อมมีความสุข ความกตัญญู คือคุณสมบัติและสัญลักษณ์ของคนดี กตัญญูกับกตเวทิต์รวมเป็นกตัญญูกตเวทิต์ เป็นคุณธรรมคู่กันเสมอ เป็นหลักถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของสัตบุรุษ คือ คนดี หรือคนดีมีคุณค่านั้นเอง ในสังคมชาวพุทธ คนมีกตัญญูกตเวทิต์ย่อมเป็นผู้ควรค่าแก่ความรัก เกียรติ ศักดิ์ศรี และการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น เพราะได้ปฏิบัติธรรมอันดีเป็นมงคลยิ่ง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. สรุปความกตัญญูรู้คุณ (กตัญญู กตเวทิต์)
2. วิเคราะห์วิธีการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณ (กตัญญู กตเวทิต์) ได้

เนื้อหาสาระ

1. สรุปความกตัญญู กตเวทิต์รู้คุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ
2. การตอบแทนพระคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ
3. หน้าที่ตามทิส 6 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน้าที่ของบุตรธิดาพึงปฏิบัติต่อบิดา มารดา

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ผู้สอนสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม เช่น จัดนั่งเรียนเป็นรูปตัว U นำผู้เรียนศึกษานอกห้องเรียน ก่อนเรียนให้ผู้เรียนไหว้พระสวดมนต์และนั่งสมาธิ 3-5 นาที เป็นต้น

2. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ผู้สอนแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นสอน

4. ผู้สอนบรรยายความรู้เรื่อง ความกตัญญู กตเวทิต์รู้คุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ

5. ผู้สอนซักถามผู้เรียนในการปฏิบัติตนหรือการตอบแทนคุณบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ

ขั้นสรุป

6. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่อง ความมกัตัญญ กตเวทียุคบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ

7. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

8. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันเฉลยคำตอบ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเรื่องดังกล่าวไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้เกี่ยวกับความมกัตัญญ กตเวทียุคบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ
2. สื่อวีดิทัศน์การเรียนรู้เกี่ยวกับความมกัตัญญ กตเวทียุคบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ
3. ภาพประกอบการศึกษาเกี่ยวกับความมกัตัญญ กตเวทียุคบิดา มารดา และผู้มีพระคุณ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. วิธีวัด

- สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- ตรวจสอบแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

2. เครื่องมือวัด

- แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

เนื้อหาสาระความกตัญญูทเวทิต์โดยสังเขป

ความกตัญญูทเวทิต์

พระพุทธศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี คนดีย่อมเป็นที่ปรารถนาที่ต้องการในที่ทุกหนทุกแห่งในทุกกิจการ และในทุกยุคสมัย คนดีทำให้ครอบครัวเจริญ ชุมชนเจริญ สังคมและประเทศชาติเจริญ คนดีอยู่ในครอบครัวใด และสังคมใด ครอบครัว และสังคมนั้นๆ ย่อมมีความสุข ความกตัญญู คือ คุณสมบัติและสัญลักษณ์ของคนดี กตัญญูกับทเวทิต์รวมเป็นกตัญญูทเวทิต์ เป็นคุณธรรมคู่กันเสมอ เป็นหลักถือปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของสัตว์บุรุษ คือ คนดี หรือคนในอุดมคตินั่นเอง ในสังคมชาวพุทธ คนมีกตัญญูทเวทิต์ที่ย่อมเป็นผู้ควรค่าแก่ความรัก เกียรติ ศักดิ์ศรี และการยกย่องสรรเสริญจากผู้อื่น เพราะได้ปฏิบัติธรรมอันถือเป็นมงคลยิ่งข้อหนึ่ง คือ ความกตัญญู บุคคลย่อมมีชีวิตประสบแต่ความก้าวหน้าเจริญรุ่งเรืองความดี และความเชื่อตามวัฒนธรรมไทยนั้น สรรเสริญผู้มีความกตัญญูและตำหนิผู้ที่ไม่รู้จักรู้อย่างคนจีนเป็นอย่างมาก คนไทยมีความเชื่อว่าผู้ที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ จะมีความเจริญรุ่งเรือง ประสบความสำเร็จในชีวิต ส่วนผู้ที่เนรคุณนั้นจะประสบความวิบัติเป็นที่รังเกียจในสังคม ได้มีการเปรียบเทียบว่าคนที่เนรคุณนั้น เป็นคนไร้ค่ามีจิตใจกระด้างคั่งเหนียว เขาจะกรูณาคนอื่นไปอย่างไร ในเมื่อคนที่มีบุญคุณต่อเขา ยังทำให้เขาสำนึกไม่ได้ กตัญญู เป็นธรรมอันเป็นมงคลที่ 25 ที่ พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้โดยเน้นให้นำไปพัฒนาคุณสมบัติของคนดีๆ แปลตามตัวหนังสือคือผู้รู้ ว่า "ผู้รู้คุณเขา" การรู้บุญคุณคน หรือรู้อุปการคุณที่ผู้อื่นทำให้ตนเองนับถือเป็นหลักแห่งความยุติธรรมและความเป็นธรรมอย่างหนึ่งในสังคมมนุษย์ เพราะสอดคล้องกับหลักคำสอนว่า การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้

บุคคลหาได้ยาก 2 อย่างคือ

1. บพพการี บุคคลผู้ทำอุปการะก่อน : บพพการีบุคคลหมายเอา ผู้ที่ทำอุปการะก่อนคือบุคคลผู้แนะนำสั่งสอนช่วยเหลือ อุปถัมภ์ เลี้ยงดูผู้อื่นมาก่อนด้วยความเมตตากรุณา มิได้หวังผลประโยชน์ตอบแทน เช่น พระพุทธเจ้า บิดามารดา ครู อาจารย์ เป็นต้น

2. กตัญญูทเวทิต์ บุคคลผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน บุคคลผู้มีอุปการะ อุปถัมภ์บำรุงเกื้อกูลอุดหนุนผู้อื่น เพราะความเมตตากรุณา มีจิตใจรักใคร่ปรารถนาจะให้มีมีความสุขหรือที่กำลังมีความทุกข์ก็ต้องการช่วยเหลือให้หลุดพ้นจากความทุกข์ โดยมีได้คำนึงถึงสิ่งตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น คือ ไม่ต้องการสิ่งตอบแทน ที่ช่วยเหลือเลี้ยงดูไปนั้นเพราะเกิดจากคุณธรรมของบิดามารดา มิใช่เพียงหน้าที่บิดามารดาอย่างเดียว เช่นตามหลักธรรมทิส 6 ประการเรื่องของบิดามารดาอนุเคราะห์แก่บุตรธิดา

ในขณะเดียวกัน บุตรธิดา เมื่อได้รับการบำรุงเลี้ยงดูจากบิดามารดาแล้วก็ควรทำหน้าที่ของบุตรธิดาตามกตัญญูทเวทิต์คือ ทิส 6 เรื่องหน้าที่ของบุตรที่จะพึงบำรุงบิดามารดา

ศิษย์ที่ได้รับวิทยาการความรู้ จากครู อาจารย์ ก็ต้องมีคามสำนึกรู้คุณของครู อาจารย์ พยายาม คอยหาโอกาสตอบแทนคุณของครู อาจารย์ เชื้อฟังคำสั่งสอนของครู อาจารย์ ศิษย์เช่นนี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้มี กตัญญูทดแทนที่ต่อครู อาจารย์

หลักทศ 6

ทศ 6 หมายถึง บุคคลประเภทต่างๆ ที่เราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ คุณทศที่อยู่รอบตัวจัดเป็น 6 ทศ เป็นข้อธรรมที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนต่อบุคคลต่างๆรอบตัวเรา แบ่งได้ดังนี้

1. ปุรัตถิมทศ (ทศเบื้องหน้า) ได้แก่ บิดา มารดา มารดาบิดาอนุเคราะห์บุตรธิดา ดังนี้

ก. ห้ามปรามจากความชั่วให้ตั้งอยู่ในความดี	ข. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
ค. หาคู่ครองที่สมควรให้	ง. มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร

 บุตรธิดาพึงบำรุงมารดาบิดา ดังนี้

ก. ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ	ข. ช่วยทำกิจของท่าน
ค. ดำรงวงศ์สกุล	ง. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
จ. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน	
2. ทักขินทศ (ทศเบื้องขวา) ได้แก่ ครูอาจารย์ ครูอาจารย์อนุเคราะห์ศิษย์ ดังนี้

ก. ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี	ข. สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
ค. สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง	ง. ยกย่องให้ปรากฏในหมู่เพื่อน

 ศิษย์พึงบำรุงครูอาจารย์ ดังนี้

ก. ลูกศิษย์รับแสดงความเคารพ	ข. เข้าไปหาและปรนนิบัติ
ค. ใส่ใจเรียน	ง. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ
3. ปังฉิมทศ (ทศเบื้องหลัง) ได้แก่ สามีภรรยา สามีพึงบำรุงภรรยา ดังนี้

ข. ไม่ดูหมิ่น	ค. ไม่นอกใจ
ง. มอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้	จ. หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญ ตามโอกาส

 ภรรยาอนุเคราะห์สามี ดังนี้

ข. สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี	ค. ไม่นอกใจ
ง. รักษาสมบัติที่หามาได้	จ. ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง
4. อุตตรทศ (ทศเบื้องซ้าย) ได้แก่ มิตรสหายพึงบำรุงมิตรสหาย ดังนี้

ก. เผื่อแผ่แบ่งปัน และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	ข. พุดจามีน้ำใจ
ค. เชื่อสัจย์จริงใจต่อกัน	ง. มีคนเสมอร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วย

 มิตรสหายอนุเคราะห์ตอบ ดังนี้

ก. เมื่อเพื่อนประมาทช่วยรักษาป้องกัน	ข. นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร
--------------------------------------	---------------------------------

แบบทดสอบ ก่อนและหลังการเรียนรู้ เรื่อง ความกตัญญูทเวที

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวเท่านั้น

1. เด็กที่ดีควรเป็นเช่นไร

ก. เชื้อฟิ่งบิดามารดา	ข. ก้าวร้าว
ค. พุดคำหยาบ	ง. ผิดทุกข้อ
2. น้องหญิง ซื่อขนมฝากมารดาหลังเลิกเรียนทุกวัน แสดงว่าน้องหญิงมีคุณธรรมข้อใด

ก. ความสามัคคี	ข. ความกตัญญู
ค. ความประหยัด	ง. ความขยันหมั่นเพียร
3. ลักษณะที่ดีของความเอื้อเฟื้อเป็นอย่างไร

ก. ช่วยเหลือเมื่ออยากช่วย	ข. ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ
ค. อยากมีชื่อเสียงจึงช่วย	ง. ถูกทุกข้อ
4. ความกตัญญูมีความหมายว่าอย่างไร

ก. การรู้จักยอมรับทดแทนบุญคุณท่านผู้มีพระคุณ	ข. การตอบแทนบุญคุณท่านผู้มีพระคุณ
ค. การทดแทนพระคุณต่อผู้มีพระคุณ	ง. การขอบคุณบุญคุณท่านผู้มีพระคุณ
5. การเชื้อฟิ่งบิดามารดาควรปฏิบัติอย่างไร

ก. ไม่ค่อยจะช่วยบิดา มารดาทำงานบ้าน	ข. คีอมาก
ค. ตั้งใจเรียน	ง. หลังเลิกเรียนมัวแต่เที่ยวเตร่
6. เราควรมีความเคารพต่อสถานที่อย่างไร

ก. เมื่อเข้าไปวัดไม่ส่งเสียงดัง	ข. เมื่อเข้าไปวัดเล่นกันเสียงดังเอิกเกริก
ค. นำขยะที่บ้านไปทิ้งที่โรงเรียน	ง. สวมหมวก แวนตาดำเข้าไปในวิหาร
7. ขณะอยู่ในห้องเรียนเราควรปฏิบัติอย่างไร

ก. แอบคุยกับเพื่อน	ข. หลับในห้องเรียน
ค. ตั้งใจฟังคุณครูสอน	ง. แหย่เพื่อน เพราะกลัวจะไม่มีเพื่อน
8. ความกตัญญูมีลักษณะอย่างไร

ก. มีความขยันมุ่งมั่นอดทน	
ข. มีความเอื้ออาทรแก่ผู้ด้อยโอกาสกว่า	
ค. การรู้จักบุญคุณและตอบแทนแก่คนหรือผู้ที่มีบุญคุณต่อเรา	
ง. การรับเลี้ยงคนชราหรือสัตว์ข้างถนน	
9. ถ้านักเรียนขาดความกตัญญูอนาคตข้างหน้าจะเป็นอย่างไร

ก. มีคนนับหน้าถือตาเพราะมีเงิน	ข. มีคนสรรเสริญยกย่อง
ค. ไม่มีคนคบหาเป็นเพื่อน	ง. ไม่มีข้อใดถูกต้อง

10. ลูกควรจะตอบแทนพระคุณของบิดามารดาอย่างไรจึงจะดีที่สุด
- ก. ใช้เงินที่บิดา มารดาให้มาโรงเรียนอย่างประหยัด ข. ช่วยล้างถ้วยจาน ทำความสะอาดบ้าน
 ค. ตั้งใจเรียนหนังสือและประพฤติตนเป็นคนดี ง. ช่วยดูแลน้องให้ดี
11. ข้อความใดเป็นความหมายของบุพการี
- ก. พระมหากษัตริย์ ข. คุณครู ค. ผู้มีบุญคุณต่อเรา ง. บิดา มารดา
12. ข้อใดเป็นการแสดงออกว่ามีความกตัญญู
- ก. นำหวาน ให้เงินหลานไปซื้อขนม ข. ปล่อยให้ลูกที่โตแล้วไปทำงาน
 ค. บำรุง ตำหนักในบุญคุณของคุณครู ง. แจกขนมให้เพื่อนเล่น
13. ข้อใดเป็นการแสดงออกว่ามีความกตเวทิต
- ก. เก็บ รสกลีในบุญคุณของบิดา มารดา ข. อ้อ ได้ช่วยเหลือผู้ที่ยากเข็ญ
 ค. อ่อน บริจาคสิ่งของช่วยเหลือผู้ถูกน้ำท่วม ง. แอน ตำหนักในความเมตตา ครูนาง อนุญาต
14. หน้าที่ของบุตรต่อบิดามารดาที่สำคัญที่สุด คือข้อใด
- ก. ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่านเมื่อล่วงลับไปแล้ว ข. รักษาชื่อเสียงและวงศ์สกุล
 ค. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท ง. ช่วยทำกิจการงานของท่าน
15. การกราบบิดา มารดา ควรกราบอย่างไร
- ก. กราบแบบมือ 1 ครั้ง ข. กราบแบบมือ 3 ครั้ง
 ค. กราบไม่แบบมือ 1 ครั้ง ง. กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์
16. “นิมิตตั้ง สารูปานัง กตัญญูกตเวทิตา” มีความหมายว่าอย่างไร
- ก. ความเป็นคนดี ข. ความเป็นคนรู้คุณคน
 ค. ความกตัญญูกตเวทิตที่เป็นเครื่องหมายของคนดี ง. ไม่มีข้อถูก
17. ข้อใดให้ความหมายของคำว่า “กตัญญู” ไม่ถูกต้อง
- ก. ไม่เคยลืมความระแคะระคาย ของผู้มีพระคุณ ข. ตำหนักในบุญคุณของคุณครู
 ค. ระลึกถึงบุญคุณของญาติผู้ใหญ่ ง. ไม่มีข้อถูก
18. น้องแอมมักจะกลับบ้านตอนปีใหม่สงกรานต์ทุกปี เพื่อไปดำหัวผู้ใหญ่แสดงให้เห็นถึงอะไร
- ก. ความกตัญญู ข. ความมีน้ำใจเอื้ออาทร
 ค. เป็นตัวอย่างให้กับอื่นๆ ปฏิบัติตาม ง. ไม่มีข้อใดกล่าวถูก
19. ลูกเช่นไรชื่อว่าเป็นคน ออกตัญญู
- ก. เจนเป็นคนเชื่อฟังบิดา มารดา ข. แบ่งทำงานเลี้ยงบิดา มารดา
 ค. ทำชื่อเสียงตระกูลเสื่อมเสีย ง. ไม่มีข้อถูก
20. นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้บิดา มารดา มีความสุขกายสบายใจ
- ก. ตั้งใจเรียนให้ได้ที่ 1 ข. ทำอาหารให้บิดา มารดาทานทุกวัน
 ค. เชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน ง. พยายามเอาใจท่านตลอดเวลาและอ่อนเป็นบางครั้ง

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบ โดยวิธีการหาค่าดัชนีอำนาจ B (B-Index)

หาค่าความกตัญญูกตเวที

ข้อที่	อำนาจจำแนก (r)	การแปลผล	ข้อที่	ความยากง่าย (p)	การแปลผล
1	0.25	ใช้ได้	1	0.55	ปานกลาง
2	0.25	ใช้ได้	2	0.80	ค่อนข้างง่าย
3	0.61	ดี	3	0.80	ค่อนข้างง่าย
4	0.36	ใช้ได้	4	0.48	ปานกลาง
5	0.21	ใช้ได้	5	0.68	ค่อนข้างง่าย
6	0.64	ดี	6	0.80	ค่อนข้างง่าย
7	0.30	ใช้ได้	7	0.60	ปานกลาง
8	0.63	ดี	8	0.70	ค่อนข้างง่าย
9	0.43	ดี	9	0.70	ค่อนข้างง่าย
10	0.41	ดี	10	0.60	ปานกลาง
11	0.47	ดี	11	0.60	ค่อนข้างยาก
12	0.25	ใช้ได้	12	0.38	ค่อนข้างยาก
13	0.25	ใช้ได้	13	0.38	ค่อนข้างยาก
14	0.27	ใช้ได้	14	0.40	ค่อนข้างยาก
15	0.25	ใช้ได้	15	0.60	ปานกลาง
16	0.46	ดี	16	0.73	ค่อนข้างง่าย
17	0.23	ใช้ได้	17	0.53	ปานกลาง
18	0.29	ใช้ได้	18	0.75	ค่อนข้างง่าย
19	0.79	ดีมาก	19	0.68	ค่อนข้างง่าย
20	0.25	ใช้ได้	20	0.38	ค่อนข้างยาก

คะแนนเฉลี่ย = 12.95

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 3.39

ค่าความเชื่อมั่น = 0.70

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

เรื่อง เบญจศีล เวลา..... ชั่วโมง..... ผู้สอน.....
วันที่..... เดือน..... พุทธศักราช.....

สาระสำคัญ

ศีล (morality) คือ ความปกติ และการรักษาศีลก็คือ ความตั้งใจรักษาปกติของตน อันเป็นหลักปฏิบัติที่ไม่ทำให้เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น และเป็นหลักแห่งความประพฤติที่จะทำให้เกิดความสะอาดทางกาย และวาจา ศีลมีหลายประเภท เช่น ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ปฏิบัติ และศีลที่ควรกระทำเพื่อให้เกิดความปกติในสังคมก็คือ ศีล 5 เพราะสะดวกและง่ายที่จะปฏิบัติ

ศีล 5 นี้ เป็นหลักจำเป็นในสังคมมนุษย์ที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความปกติ ทั้งในตนเองและสังคม เพราะช่วยควบคุมความประพฤติมิให้พลาดถลางในความชั่วอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงอยู่ในระดับศีลธรรมอันเป็นมูลฐานที่จะนำไปสู่ความสงบของจิตใจ ถ้าหากความสะอาดทางกายและวาจาไม่มีแล้ว เราก็ไม่สามารถทำจิตใจให้สงบได้ สรุปได้ว่า ทางสายกลางข้อ 3-4-5 เป็นการปฏิบัติทางศีลเพื่อให้เกิดความปกติทางกายและวาจาเท่านั้น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. สรุปศีลและการปฏิบัติตามศีล 5 ได้
2. มีความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้
3. วิเคราะห์ศีลและการปฏิบัติตามศีล 5 และอธิบายการรักษาศีลได้

เนื้อหาสาระ

1. สรุปศีล 5 ศีล 8 ศีล 10
2. เบญจศีล
3. วิธีการไว้ในการรักษาศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 และเบญจศีล

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ผู้สอนสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยที่เหมาะสม ก่อนเรียนให้ผู้เรียนไหว้พระสวดมนต์และนั่งสมาธิ 3-5 นาที เป็นต้น
2. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน
3. ผู้สอนแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นสอน

4. ผู้สอนบรรยายความเรื่อง คีล 5 คีล 8 คีล 10
5. ผู้สอนอธิบายบรรยายเนื้อหาสาระไปตามลำดับ ถึงขั้นตอนการบัญญัติพระวินัยหรือศีล
6. ผู้สอนนำภาพเหตุการณ์ปัจจุบันอันเกิดจากการละเมิดศีล

ขั้นสรุป

7. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปสาระสำคัญของเรื่อง คีล 5 คีล 8 คีล 10 และเบญจศีล
8. ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
9. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันเฉลยคำตอบ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเรื่องดังกล่าวไปปฏิบัติหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้เกี่ยวกับศีล 5 คีล 8 คีล 10 และเบญจศีล
2. สื่อวีดิทัศน์การเรียนรู้เกี่ยวกับศีล 5 คีล 8 คีล 10 และเบญจศีล
3. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานพระพุทธศาสนา

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1. วิธีวัด

- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- ตรวจแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

2. เครื่องมือวัด

- แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

เนื้อหาสาระเบญจศีล โดยสังเขป

เบญจศีลเบญจธรรม (หลักทำคนให้เป็นคน)

คำว่า เบญจศีลมาจาก เบญจ แปลว่า ห้า สมรสกับ ศีล เป็นเบญจศีล แปลว่า ศีลห้า ศีลมีหลายระดับหรือจัดไว้หลายประเภทให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตและสังคมหรือชุมชนนั้นๆ ในการที่จะปฏิบัติเพื่อเข้าถึงจุดหมายแห่งตน ศีลห้าเป็นศีลพื้นฐานปฏิบัติ ศีลแปดสำหรับอุบาสก อุบาสิกาที่มุ่งการพัฒนาทางจิตใจ ศีลสิบสำหรับสามเณร และศีล 227 สำหรับพระภิกษุ

พุทธภาษิตบทหนึ่งกล่าวไว้ แปลความว่า... “ศีลเท่านั้นเป็นเลิศในโลก ส่วนผู้มีปัญญาเป็นผู้สูงสุด ความชนะในหมู่มนุษย์และเทวดา ย่อมมีเพราะศีลและปัญญา” หมายถึงในบรรดาคุณทั้งปวงในโลก ศีลเป็นคุณวิเศษ แต่มิได้กล่าวว่าผู้มีศีลเป็นผู้สูงสุด หากกล่าวว่าผู้มีปัญญาเป็นผู้สูงสุดจึงเปรียบได้ เป็นรากฐานที่มั่นคงและแข็งแกร่งที่สุด ศีลเป็นฐานที่เลิศของปัญญา ปัญญาเป็นสิ่งที่ก่อตัวขึ้นมาโดยฐาน คือศีล

ศีลเป็นฐานที่เลิศของปัญญา ไม่มีฐานอื่นของปัญญาที่เลิศกว่าศีล ขณะเดียวกันก็ไม่มีอะไรอื่นที่ก่อตัวบนฐานคือศีล ที่สูงยิ่งกว่าปัญญา ปัญญาเป็นยอด สูงสุดที่เกิดแก่ฐานคือศีล ของทุกอย่างต้องมีฐาน จึงจะมียอดตั้งอยู่ได้ ฐานมั่นคงแน่นหนาและมีความสูงเพียงใด ก็จะส่งยอดให้สูงมั่นคงได้เพียงนั้น การก่อสร้างที่สำคัญทั้งหลายต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งแก่รากฐาน หากฐานมากชั้นเพียงไร ฐานก็ยิ่งต้องมั่นคงแข็งแรงเพียงนั้น นี่เป็นความสำคัญจริง ฐานมั่นคงแข็งแรงเพียงพอสถาพรวิหาร 3 ชั้นไปสร้างเป็น 5 ชั้น 7 ชั้น ย่อมเป็นไปได้ด้วยดีไม่ได้ ขาดการพึ่งพิงหลายของอาคารที่นั้นที่นี้ระหว่างการก่อสร้างบ้างเมื่อการก่อสร้างสำเร็จแล้วบ้าง ล้วนมีเหตุมาแต่ความไม่มั่นคงแข็งแรงเพียงพอของรากฐานทั้งสิ้นฉะนั้นศีลเป็นฐานปัญญาเป็นยอด

ผู้มีศีลคือ ผู้มีฐานที่จะรองรับสิ่งดีงาม ทั้งกายทั้งปวงได้และในบรรดาสิ่งดีงามทั้งหลายทั้งปวง นั้นมีปัญญาเป็นสิ่งสูงสุดสิ่งดีงามทั้งหลายทั้งปวงมีศีลเป็นรากฐาน เกิดแต่ศีล ศีล แม้เพียง 5 ย่อมเป็นฐานให้เว้นการเบียดเบียนทำลายชีวิต เว้นจากการถือเอาทรัพย์สินสิ่งของของผู้อื่น เว้นจากการคิดประเวณี เว้นจากการเจรจาให้เกิดความเข้าใจผิดจากความจริง เว้นจากสุราเมรัยเครื่องดองของเมาทั้งหลายสิ่งที่ศีลทำให้เว้นได้ทั้งปวง ล้วนเป็นความไม่ดีไม่งาม การเว้นสิ่งไม่ดีไม่งามก็คือ ความดีงามนั่นเอง

ศีล (Morality) คือ ความปกติ และการรักษาศีลก็คือ ความตั้งใจรักษาปกติของตน อันเป็นหลักปฏิบัติที่ไม่ทำให้เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น และเป็นหลักแห่งความประพฤติที่จะทำให้เกิดความสะอาดทางกาย และวาจา ศีลมีหลายประเภท เช่น ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ปฏิบัติ แต่ศีลที่ควรกระทำเพื่อให้เกิดความปกติในสังคมก็คือ ศีล 5 เพราะสะดวกและง่ายที่จะปฏิบัติ

ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น จำเป็นที่แต่ละคน ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมจะต้องทำตนให้เป็นคนเต็มคน ที่เรียกว่าเป็นมนุษย์ หรือเป็นคน 100% เพื่อให้การอยู่ร่วมกันดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีความสงบสุข หลักธรรมที่จะทำคนให้เป็นคนให้เต็มคนอันยังผลให้การอยู่ร่วมกันมีความสุขมีความสงบสุขนั้นก็ คือ เบญจศีลเบญจธรรม อันได้แก่

1. เว้นจากการฆ่า การเบียดเบียน การทำร้ายร่างกายคนและสัตว์ แล้วมีจิตใจประกอบด้วยเมตตา กรุณา มีความปรารถนาดี และสงสารเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสัตว์อื่น

2. เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมยหรือโจร อันได้แก่ ลัก ฉก ชิง วิ่งราว ชูกรร โชก ชูเชิญ ปล้น จี้ ตู๋ หนีโกง หลอก ลวง ปลอม ทรยศ บังคับ ปล้นชิง สับเปลี่ยน ลักลอบ ชักยอก และรับสินบน แล้วเป็นผู้มีความขยันประกอบสัมมาชีพ บริจาคทาน และเคารพในกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น

3. เว้นจากการประพฤตินอกใจในกาม บุคคลต้องห้ามสำหรับฝ่ายชาย คือ

ภรรยาคนอื่น ผู้หญิงที่ยังอยู่ในความอุปการะของผู้อื่น (ต้องพึงพาอาศัยผู้อื่นอยู่) ผู้หญิงที่จารีตต้องห้าม (แม่ ย่า ยาย พี่สาว น้องสาว ลูกสาว พี่หญิงผู้เยาว์ บุคคลที่ต้องห้ามสำหรับฝ่ายหญิง คือ ถ้ามานอื่น ชายจารีตต้องห้าม (พ่อ ปู่ ตา พี่ชาย น้องชาย ลูกชาย พระภิกษุสามเณร ชายผู้เยาว์ ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงไม่ใช่เฉพาะ ห้ามแต่ร่วมสังวาสเท่านั้น แม้แต่การเคล้าคลึง การพูดเกี่ยวพาราตี หรือการแสดงอาการปฏิบัติแม้แต่ด้วยสายตาเนตรสบเนตร เป็นต้น ก็ชื่อว่า การละเมิดศีลข้อนี้แล้ว

4. เว้นจากการพูดเท็จ อันได้แก่ คำปด ทวนสาบาน ทำเล่ห์กระเท่ห์ มารยา นามิเสส เสริมความตำราวมคำพูดเสียดแทง สับปลับ ผิดสัญญา เสียสัตย์ และกินคำ แล้ว เป็นผู้รักสัจจะ จะพูดแต่คำสัตย์จริงด้วยความจริงใจและปรารถนาดี มุ่งหวังดีต่อผู้ฟัง

5. เว้นจากการดื่มน้ำขำอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท อันได้แก่ น้ำสุราเมรัย เครื่องดื่มมึนเมา อื่นๆและการเสพยาเสพติดอื่นๆ เช่น ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า หรือแม้แต่บุหรี่ แล้วเป็นผู้ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะในการประกอบกิจการทั้งปวง และเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตในการงาน ในวัย ในเพศ

ผู้จะเป็นคนเต็มคน คือ 100% จะต้องเป็นผู้มีมารยาในชีวิตประจำวันที่ประกอบด้วยเบญจศีลเบญจธรรมทั้ง 5 ประเด็นดังกล่าวแล้ว ถ้าขาด 1 ประเด็นก็เป็นคนเพียง 80 % หรือขาด 2 ประเด็นก็เป็นคนเพียง 60 % เป็น นับว่าเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน มุ่งเน้นให้พุทธศาสนิกชนได้ประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อความเป็นมนุษย์อันจะได้เป็นสมาชิกที่ของสังคม ความสงบสุขในสังคมแต่ละวันจะเกิดขึ้นได้ก็อาศัยหลักมนุษยธรรม หรือ แต่ละคนเป็นคนเต็มคนนั่นเอง

สาระของศีลห้า

1. ปาณาติปาณา เวรมณี เว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่า การประทุษร้ายกัน ธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์ เหมือนกันตรงที่รักสุข เกลียดทุกข์ เมื่อเรารักสุข เกลียดทุกข์ คนอื่นก็เช่นกัน ไม่มีใครต้องการให้ผู้อื่นมาฆ่า หรือประทุษร้ายเขา พระพุทธองค์ตรัสสอนว่า "บุคคลค้นหาด้วยจิตตลอดทั่วทุกทิศ ไม่ได้พบใครซึ่งเป็นที่รักกว่าตนในที่ไหนๆเลยสัตว์ทั้งหลายเหล่าอื่นก็รักตนมากเช่นนั้นเหมือนกัน ฉะนั้นผู้รักตนจึงไม่ควรเบียดเบียนสัตว์อื่น" (พระไตรปิฎก เล่มที่ 15, 2525: 95)

2. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้ เว้นจากการลักขโมยละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน คนทุกคนย่อมเสียดายทรัพย์สินที่ตนหามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรง ด้วยความ

สุจริต ไม่ต้องให้ผู้ใดมาลักขโมย มาคดโกง ปอกลอกไปเป็นของตนโดยมิชอบธรรมไม่ต้องการให้ผู้ใดมาละเมิดกรรมสิทธิ์หรือทำลายทรัพย์สินของตน

3. กามสุมิจจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดิในกาม เว้นจากการล่วงละเมิด สิ่งที่อยู่อื่นรักใคร่หวงแหน คือ การไม่ประพฤตล่วงละเมิดในภรรยาหรือสามีของผู้อื่น หรือประพฤตินอกใจสามีหรือนอกใจภรรยาตน นอกจากนี้การล่วงละเมิดต่อบุตรธิดาที่ยังอยู่ในความปกครองของบิดามารดา การข่มขืนกระทำชำเราต่อผู้ที่มีได้ยินยอมก็ถือเป็นกามสุมิจจารา

4. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากการพูดเท็จ โกหกหลอกลวงนอกจากนี้ยังรวมถึงการกล่าวให้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงต่างๆที่รู้ความจริงนั้นอยู่ เพื่อให้ผู้อื่นเสียประโยชน์ เรียกว่าทำลายประโยชน์ผู้อื่น หากกล่าวเท็จทำลายประโยชน์ผู้อื่นมาก ผู้กล่าวเท็จก็มีโทษมาก ทำลายประโยชน์เขาน้อยก็มีโทษน้อย โทษที่เห็นชัดคือ ทำให้ขาดความเชื่อถือเป็นที่หมิ่นของผู้อื่น บางครั้งแม้จะพูดความจริงก็ไม่เป็นอันเชื่อถือถ้อยคำ นอกจากนี้การเป็นพยานเท็จในศาลอาจถูกจำคุกหากถูกจับได้ หากการกล่าวเท็จให้ร้ายป้ายสีผู้มีคุณธรรม ต้องตกรอก การกล่าวเท็จหลอกลวงเพื่อนฝูงอาจถูกทำร้ายหรือถูกฆ่า เช่น ภรรยากล่าวเท็จต่อกันอาจจะทะเลาะเบาะแว้งถึงขั้นหย่าร้าง เป็นต้น

5. สุรามมรัชชปมาทัฏฐานาเวรมณี เว้นจากน้ำเมาหรือสุรามรัยอื่น เป็นต้นแห่งความประมาท เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ ศิลข้อนี้มีความสำคัญมากกว่าข้ออื่นที่กล่าวมาข้างต้น เพราะถ้าทุกคนละเมิดศีลข้อนี้เพียงข้อเดียวอาจทำให้ละเมิดข้ออื่นๆได้ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากว่า สุราและเมรัยนั้นเป็นที่ตั้งของความประมาท กล่าวคือเมื่อบุคคลเสพเข้าไปแล้วย่อมทำให้ขาดสติ บุคคลผู้ขาดสติย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ในความประมาท ดังชายผู้หนึ่งดื่มสุราจนเมาขาดสติ เมื่อกลับถึงบ้านก็ก่อเรื่องทะเลาะวิวาทกับภรรยาชั้นทุบตี บิดาของเขาได้มาห้าม จึงลงโทษร้ายทำร้ายจนถึงแก่ความตาย เท่ากับชายผู้นี้ทำปิตุฆาต คือการฆ่าบิดา ซึ่งถือเป็นบาปหนัก ทางสวรรค์และนิพพานอย่างเด็ดขาด

ศีลห้าหรือเบญจศีลนี้มีธรรมที่คู่กัน เรียกว่าเบญจธรรม หรือเรียกว่า เบญจกัลยาณธรรมหมายถึงคุณธรรมห้าประการ เป็นธรรมเกื้อหนุนแก่การรักษาเบญจศีลที่ผู้รักษาเบญจศีลมีไว้ประจำใจ (พระราชมนี (ประยูรค์ ปยุตโต) 252: 140-141) คุณธรรม 5 ประการ มีดังนี้

1. เมตตา กรุณา ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญและความสงสารช่วยให้พ้นทุกข์คู่กับศีลข้อที่หนึ่ง ผู้ที่มีความเมตตาต่อมเป็นที่รักใคร่ของคนทั้งหลาย นอนหลับก็เป็นสุข ตื่นนอนก็เป็นสุข ผิวพรรณผ่องใส จงใจขึ้นบาน ปลอดภัยไปรุ่ง เพราะไม่คิดพยาบาทปองร้ายผู้ใดให้จิตใจเศร้าหมอง

2. สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพในทางสุจริตคู่กับศีลข้อที่สอง คือการละมิจฉาอาชีวะ ซึ่งหมายถึงการเลี้ยงชีพในทางสุจริตอาชีพที่จัดเป็นมิจฉาชีพคือการประกอบการค้า 5 ชนิดได้แก่ (สุจิตรา ธรรม์, 2538: 145)

1. ค้าขายเครื่องประหารหรืออาวุธ
2. ค้าขายมนุษย์ เช่น ค้ากาม ค้าประเวณี
3. ค้าขายสัตว์ที่มีชีวิตสำหรับฆ่าเป็นอาหาร

4. คำขายน้าเมา

5. คำขายยาพิษ

3. กามสังวร ความสำรวม ระวัง รู้จักยับยั้งควบคุมในทางกามารมณ์มิให้หลงไหลในรูป เสียง กลิ่น รสและสัมผัส มีความยินดีพอใจในคู่ครองของตนคู่กับสี่ข้อที่สาม ผู้มีธรรมข้อนี้ ย่อมมีความสุขในชีวิตไม่ก่อปัญหาให้ครอบครัวหรือสังคม ตรงกันข้ามกับผู้ที่ขาดกามสังวร เช่น ครอบครัวที่บิดาเจ้าผู้มีภรรยาหลายคน หรือเป็นชู้กับภรรยาผู้อื่น ย่อมทำให้เกิดปัญหาทั้งในครอบครัวของตนเองและผู้อื่น ถูกขาดความอบอุ่นและอาจหันไปพึ่งยาเสพติด ทำให้เกิดปัญหาสังคมต่อเนื่องกันไปเป็นลูกโซ่ ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติดที่แพร่หลายในปัจจุบันนี้มีสาเหตุมาจากครอบครัวแตกแยก บิดามารดาหย่าร้างกัน และสาเหตุใหญ่ของการหย่าร้างก็เนื่องมาจากบิดามารดาขาดกามสังวร บางครอบครัวบิดาเจ้าผู้ และหลายครอบครัวโชคร้ายหนักไปกว่านั้น คือ ทั้งบิดามารดาเจ้าผู้พอกัน ผู้ที่รับเคราะห์กรรม คือ ลูก ผู้รู้จักเป็นกำลังของชาติต่อไปในอนาคต เมื่อครอบครัวขาดความอบอุ่นเยาวชนมักหันไปพึ่งยาเสพติดอนาคตของชาติก็จะมีคมน ผู้เป็นบิดามารดาพึงตระหนักในเรื่องนี้ให้มาก

4. สังขะ ความสัตย์ ความซื่อตรง คือดำรงมั่นในสังขะ ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริง ๆ พูดจริง ทำจริง จะทำอะไรก็ให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจได้คู่กับสี่ข้อที่สี่ บุคคลผู้มีธรรมข้อนี้ย่อมเป็นผู้ที่เจริญในหน้าที่การงาน เช่น นักธุรกิจมีสังขะ ย่อมเป็นที่ไว้วางใจของผู้ร่วมงาน พ่อค้ามีสังขะ ย่อมเป็นที่เชื่อถือของลูกค้า ทำให้การค้าเจริญรุ่งเรือง นักการเมืองมีสังขะทำให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน เป็นต้น

5. สติสัมปชัญญะ ความระลึกได้และความรู้จำทั่วพร้อม คือ ฝึกตนให้เป็นคนรู้จักยังคิด รู้สึกตัวเสมอว่าสิ่งใดควรทำและไม่ควรทำ ระวังมิให้คนชั่วมาประมาท คู่กับสี่ข้อที่ห้า สติสัมปชัญญะ เป็นธรรมที่สำคัญมาก พระพุทธองค์ตรัสยกย่อง สติสัมปชัญญะ ว่าเป็นธรรมะมีอุปการะมาก ผู้ที่มีธรรมข้อนี้ย่อมเป็นผู้ไม่พลั้งเผลอในการกระทำใดๆ ในทางตรงกันข้ามหากขาดสติสัมปชัญญะมาผู้อื่นได้หรือฆ่าตัวเองได้ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ หรือกระทำการใดที่คนมีสติสัมปชัญญะเขาไม่ทำกัน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปก็คือ เบญจศีลและเบญจธรรมนั้นเป็นข้อประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมมนุษย์ เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง มิได้ท่องได้คล้องปากเท่านั้น และไม่ควรมองข้ามไป เมื่อทุกคน ทุกครอบครัว ในชุมชน สังคม และโลกประพฤติปฏิบัติ เบญจศีล และเบญจธรรมอย่างเคร่งครัด ด้วยคิดว่าเป็นเรื่องที่ควรปฏิบัติ มากกว่าที่จะมองข้ามไปแล้ว ทุกคน ทุกครอบครัว ในชุมชน สังคม และโลกย่อมประสบสันติสุขเช่นกัน

แบบทดสอบ ก่อนและหลังการเรียนรู้ เรื่องเบญจศีล

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X หน้าข้อความที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวเท่านั้น

1. ข้อใด ไม่ใช่ความหมายของศีล

ก. ความสำรวม	ข. ความสงบ
ค. เจตนาจเว้น	ง. ความไม่ล่วงละเมิด
2. คำว่า เบญจศีล เป็นศีลของใคร

ก. พระภิกษุ	ข. สามเณร
ค. คนทั่วไป	ง. คนถืออุโบสถศีล
3. คนเริ่มทำความดี ควรมีศีลเป็นหลัก เพราะเหตุใด

ก. เพราะควรรักษาศีลก่อนให้ทาน	ข. เพราะศีลก่อให้เกิดโภคทรัพย์
ค. เพราะศีลนำความสุขมาให้ศรัทธา	ง. เพราะศีลเป็นบรรทัดฐานให้คนประพฤติดี
4. บุญเรือนจเว้นการรับประทานอาหารตั้งแต่เที่ยงวันเป็นต้นไปจนถึงรุ่งเช้าของวันใหม่ แสดงว่า บุญเรือนรักษาศีลใด

ก. ศีล 5	ข. ศีล 8
ค. ศีล 10	ง. ศีล 227
5. เมื่อพระสงฆ์ผู้เป็นหัวหน้าให้ศีลว่า อะพรหมจะริยา เวระมะณี... ผู้ที่ต้องการรักษาศีล 5 ควรสมาทาน (ว่าตาม) ว่าอย่างไร

ก. มุสาวทา เวระมะณี	ข. อะทินนาทานา เวระมะณี
ค. กามสุ มิงฉาจารา เวระมะณี	ง. สุราเมระยะมัชชะปมาทัญญานาเวระมะณี
6. การกระทำในข้อใด เกี่ยวกับศีลข้อที่ 1

ก. การเก็บส่วย	ข. การฆ่าตัดตอน
ค. การเล่นหวย	ง. การฆ่ากิเลส
7. การไม่ประพฤตึคิดในกาม จัดเป็นสุจจริตใด

ก. กายสุจจริต	ข. วจิตสุจจริต
ค. วจนสุจจริต	ง. ถูกทุกข้อ
8. “รักตัวเอง รักครอบครัว อย่างมีภรรยาบ่อย” คำขวัญนี้สนับสนุนให้ผู้ชายทุกคนรักษาศีลข้อใด

ก. ศีลข้อที่ 2	ข. ศีลข้อที่ 3
ค. ศีลข้อที่ 4	ง. ศีลข้อที่ 5
9. วาจาเช่นไร ทำให้คนแตกความสามัคคี

ก. พูดเท็จ	ข. พูดล้อเสียด	ค. พูดคำหยาบ	ง. พูดเพ้อเจ้อ
------------	----------------	--------------	----------------

10. การห้ามโฆษณาเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ก่อน 4 มุม เพื่อป้องกันการกระทำความผิดศีลข้อใด
 - ก. ศีลข้อที่ 2
 - ข. ศีลข้อที่ 3
 - ค. ศีลข้อที่ 4
 - ง. ศีลข้อที่ 5
11. การดื่มสุรา เป็นปฏิปักษ์ต่อคุณธรรมข้อใด
 - ก. สรัทธา
 - ข. สติ
 - ค. ขันติ
 - ง. เมตตา
12. การหลอกลวงเรียกเก็บเงินในทางมิชอบ ตรงกับข้อใด
 - ก. โจรกรรม
 - ข. อนุโลมโจรกรรม
 - ค. ฉายาโจรกรรม
 - ง. ถูกทุกข้อ
13. พระพุทธองค์ทรงบัญญัติศีลข้อที่ 2 เพื่อพระประสงค์ใด
 - ก. เพื่อไม่ให้เบียดเบียนกัน
 - ข. เพื่อให้เป็นคนชื้อสัตย์
 - ค. เพื่อป้องกันความแตกร้าง
 - ง. เพื่อเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ
14. อะไรเป็นเครื่องสนับสนุนศีล ให้บริสุทธิบริบูรณ์
 - ก. วิริติ (เว้น)
 - ข. สุจริต
 - ค. ทาน
 - ง. ภาวนา
15. ข้อใด กล่าวถูกต้องตามความหมายศีล
 - ก. ผู้มีศีล 5 ได้ชื่อว่ามีกัลยาณธรรม
 - ข. เบญจศีล บั้วริติเป็นเครื่องคู่กัน
 - ค. กัลยาณธรรม คือการละเว้นข้อห้าม
 - ค. วิริติ คือเจเนางดเว้นจากความชั่ว
16. ในอบายมุข 6 ประการข้อใดมีผลกระทบต่อเด็กวัยรุ่นมากที่สุด
 - ก. การเป็นนักร้องสุรา
 - ข. อารคบกคนชั่วเป็นมิตร
 - ค. การเกียจคร้านการทำงาน
 - ง. การชอบเที่ยวดูการละเล่น
17. ศีลในข้อใดเป็นของแม่ชี
 - ก. ศีล 5
 - ข. ศีล 8
 - ค. ศีล 10
 - ง. ศีล 227
18. อุบัติเหตุบนท้องถนนที่เกิดจากความรีบและเสียชีวิตส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากพฤติกรรมใดของคนขับรถ
 - ก. เสพยาบ้า
 - ข. ดื่มสุราจนเมา
 - ค. ตัดสินใจไม่แน่นอน
 - ง. ประมาทเลินเล่อและถือคละนอง
19. คนเกิดมาแล้วเป็นคนอายุสั้น ซึ่งเป็นผลกรรมของการผิดศีลข้อใด
 - ก. ข้อที่ 2 (อทินนาทาน)
 - ข. ข้อที่ 3 (กามสุมิฉจจาร)
 - ค. ข้อที่ 1 (ปาณาติบาต)
 - ง. ไม่มีข้อถูก
20. คนเกิดมาแล้วเป็นคนยากจน ซึ่งเป็นผลกรรมของการผิดศีลข้อใด
 - ก. ข้อที่ 1 (ปาณาติบาต)
 - ข. ข้อที่ 2 (อทินนาทาน)
 - ค. ข้อที่ 3 (กามสุมิฉจจาร)
 - ง. ถูกทุกข้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อสอบ โดยวิธีการหาค่าดัชนีจำแนก B (B-Index)

ชุดเบญจศีล

ข้อที่	อำนาจจำแนก (r)	การแปลผล	ข้อที่	ความยากง่าย (p)	การแปลผล
1	0.35	ใช้ได้	1	0.45	ปานกลาง
2	0.27	ใช้ได้	2	0.30	ค่อนข้างยาก
3	0.35	ใช้ได้	3	0.65	ค่อนข้างง่าย
4	0.29	ใช้ได้	4	0.75	ค่อนข้างง่าย
5	0.77	ดีมาก	5	0.45	ปานกลาง
6	0.40	ดี	6	0.75	ค่อนข้างง่าย
7	0.41	ดี	7	0.48	ปานกลาง
8	0.21	ใช้ได้	8	0.80	ค่อนข้างง่าย
9	0.33	ใช้ได้	9	0.33	ค่อนข้างยาก
10	0.44	ดี	10	0.33	ค่อนข้างยาก
11	0.71	ดีมาก	11	0.43	ปานกลาง
12	0.28	ใช้ได้	12	0.45	ปานกลาง
13	0.32	ใช้ได้	13	0.20	ค่อนข้างยาก
14	0.31	ใช้ได้	14	0.48	ปานกลาง
15	0.63	ดี	15	0.48	ปานกลาง
16	0.36	ใช้ได้	16	0.38	ค่อนข้างยาก
17	0.59	ดี	17	0.50	ปานกลาง
18	0.24	ใช้ได้	18	0.45	ปานกลาง
19	0.45	ดี	19	0.45	ปานกลาง
20	0.28	ใช้ได้	20	0.43	ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย = 9.50

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 4.53

ค่าความเชื่อมั่น = 0.82

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่